

میلیون ها ایرانی با
شرکت در مراسم
گرامیداشت آغاز
بیست و چهارمین
سالگرد پیروزی انقلاب
اسلامی، جلوه ای دیگر از
همبستگی و مشارکت
مردمی در حمایت از
آرمان های انقلاب و
برخورد با تهدیدات
خارجی را به
نمایش گذاشتند.

○ ما در فکر ایجاد صلح در جهان و «پیامبر صلح مبتنی بر عدالت» در دنیا هستیم.

○ ما با تروریسم، فشار و سلطه گری مخالفیم و سیاست ما، سیاست معقول همگرایی، سیاست صلح آمیز و احترام متقابل با کشورها است.

○ تهدید ها علیه ایران از آنجا ناشی می شود که آمریکا یا لاقبل بخش مهمی از اداره کنندگان آمریکا، خود را ارباب دنیا می داند و منافع خود را در تضاد با منافع ملت ها تعریف می کند و چون زور دارند می خواهند دنیا را وادار به تبعیت از خود کنند و اگر کسی تبعیت نکرد، با عناوین مختلف او را تحت فشار قرار می دهند.

○ ملت ایران می داند که چه کسانی عامل وابستگی و عامل سرکوب و تحقیر آنان بوده اند و همواره آن را در نظر خواهند داشت و راهی که برای دینداری، آزادی و مردم سالاری با انقلاب عظیم خویش آغاز کرده اند با قاطعیت و شدت ادامه خواهند داد.

○ ملت ایران با تروریسم دولتی اسرائیل، مخالف و خواستار و مدافع حقوق بحق و ابتدایی ملت فلسطین است.

○ امسال نیز با وجود اهانت هایی که به ملت شریف ایران شده و تهدیدها و داوری های ناروایی که در مورد این ملت، انقلاب و نظام صورت گرفته است، جهان داوری خواهد کرد که ملت بیدار ایران، شکوهمندتر از هر سال سالروز انقلاب عظیم خود را بزرگ می دارد، در حالی که در جامعه ما گرایش ها و سلیقه های مختلف وجود دارد.

گرد همائی و ضیافت شام وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به مناسبت ۲۳ - مین سالروز پیروزی انقلاب اسلامی

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی:

همزیستی اقوام با یکدیگر منشاء قدرت است

برگزاری گردهمایی و ضیافت شام وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به مناسبت ایام مبارک دهه فجر انقلاب اسلامی با حضور وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و با شرکت روحانیون، شخصیت های سیاسی، فرهنگی و مطبوعاتی اقلیت های دینی چند سالی است که به سنت تبدیل شده و طی آن، نه تنها دیدارها تازه می شود، بلکه فرصتی است که آشنایان دیرین با هم به بحث درباره مسائل مختلف بنشینند.

امسال نیز همچون سال گذشته آقای سعید تقوی مسئول اداره امور اقلیت های دینی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی گرداننده ضیافت بود. آقای تقوی در آغاز ضمن خوش آمد گویی به توضیحاتی در مورد برنامه و در حین آن نیز به معرفی حضار از اقلیت های دینی مختلف پرداخت. در گردهمایی و ضیافت امسال علاوه بر سخنرانی ها قطعاتی نیز از سوی گروه های هنری اقلیت های دینی اجرا و مورد استقبال حاضرین قرار گرفت.

پس از افتتاح برنامه آقای علی اصغر رمضان پور معاون امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به ایراد سخن پرداخت و گفت: «ما احساس می کنیم که می توانیم دامنه مشارکت فرهنگی و هنری این گروه ها را در حوزه فرهنگ و ارشاد اسلامی و سایر حوزه ها گسترش بدهیم و امیدوارم که از این جهت این مجلس شروعی باشد برای این تلاش».

سپس آقای خسرو دبستانی نماینده زرتشتیان به نمایندگی از سوی نمایندگان اقلیت های دینی در مجلس شورای اسلامی به سخنرانی پرداخت. وی ضمن تبریک و تهنیت به مناسبت فرا رسیدن ۲۳ - مین سالروز انقلاب اسلامی گفت: «اقلیت های دینی رسمی کشور از همان ابتدای شروع انقلاب شکوهمند ملت ایران و همصدا با ملت همبستگی و همگامی خود را با انقلاب، انقلابی که جهان را تکان داد و در آزادی و آزادی را بر روی ایران و ایرانی گشود اعلام و در کلیه راهپیمایی ها و تظاهرات حضور فعال داشتند و بعد از پیروزی غرور آفرین انقلاب هم شاهد حضور فعالانه و همه جانبه اقلیت های دینی رسمی کشور در امر پیشبرد سیاست ها و اهداف دولت جمهوری اسلامی ایران بوده که خون پاک شهدا و جان باختگان اقلیت های دینی را که در جبهه های جنگ تحمیلی بر سرزمین مقدس ایران ریخته شد گواه همیشگی و ناگسستنی پیوند اقلیت های دینی با ملت ایران می باشد که روز به روز بارورتر شده و استحکام می یابد».

وی افزود: «با درود به روان تابناک رهبر کبیر

آقای مسجد جامعی نیز با ابراز خوشحالی از حضور در جمع روحانیون و فعالان فرهنگی و هنری اقلیت های دینی گفت: خوشبختانه در تاریخ طولانی، کشورمان همواره یک نسبت نزدیکی را بین پیروان همه ادیان داشته است. ریشه فرهنگی ایران، ریشه ایرانیست و هویت ایرانی که وجه اشتراک همه ماست، ریشه در اخلاق دارد، ریشه در معنویت و اخلاق عامل قدرت ما بوده است».

آقای مسجد جامعی تأکید کرد: «بر خلاف آنچه در جهان امروز بیان می شود قدرت منشاء و مبنای دیگری دارد، همزیستی اقوام با یکدیگر منشاء قدرت است».

«و این گونه نیست که، قدرت بتواند فارغ از اخلاق در جهان امروز حکفرما باشد، به همین دلیل هم ما شاهد هستیم که غیر اخلاقی ترین نظام های سیاسی عالم هم تلاش می کنند که از حوزه و موضع اخلاقی صحبت نکنند».

وی افزود: «این اخلاقی بودن اقتضاء می کند که ما زمینه گفتگوی بین یکدیگر را فراهم کنیم و با یکدیگر با احترام رفتار کنیم، اخلاق به ما می گوید که به همه ادیان الهی احترام بگذاریم تا بتوانیم در حوزه اندیشه و فکر با یکدیگر به بحث و گفتگو بنشینیم».

آقای مسجد جامعی ضمن تأکید بر این نکته که، «نخستین و یا دومین پایگاه همه ادیان توحیدی کشور ایران است» گفت: از زرتشت بزرگ که قبله گاه همه زرتشتیان عالم را در ایران می بیند که بگذریم، ما در ایران شاهد آثاری هستیم از علاقمندان و پیروان و مقلدان عیسی مسیح، قدیمی ترین آثار در این زمینه در کشور ما وجود دارد.

انقلاب می گوئیم، ما ملت واحده هستیم و دارای حقوقی متساوی با سایر هم میهنان و ایران مال همه ماست و باید با هم با اتحاد و یگانگی برای پیشرفت و آبادانی و سر افزایی آن بکوشیم».

وی در ادامه گفت: «خوشبختانه پس از گشایش مجلس ششم با توجه به تلاش نمایندگان اقلیت های دینی کشور در جهت حل مسائل و مشکلاتی که از ابتدای انقلاب تا کنون ناراحتی فکری و روانی اقلیت ها را موجب گردیده بود و شاید در صد بالایی از مهاجرت های اقلیت ها از این کشور به دلیل چنین مسائل و مشکلاتی بود که خوشبختانه برخی از این مسائل و مشکلات می روند که به راه حل منطقی برسند». وی سخنان خود را با «راستی چه زیباست با هم بودن و در کنار هم بودن و با اتحاد و یگانگی در راه پیشرفت و آبادانی ایران عزیز کوشیدن» به پایان برد.

پس از آن اسقف اعظم دکتر کوریون پاپیان خلیفه ارمنه اصفهان و جنوب که به زودی ایران را به مقصد لبنان ترک خواهد کرد به ایراد سخن پرداخته و ضمن تبریک به مناسبت ۲۳ - مین سالروز پیروزی انقلاب اسلامی گفت: «اینجانب خوشبختم از این که توانستم ۲۴ سال در خدمت مردم شریف ایران، ارمنه و همچنین ارزش های الهی باشم».

اسقف پاپیان با درود فرستادن به روان پاک شهدای انقلاب و جنگ گفت: ما هر چه داریم از برکت ایثار و فداکاری شهدای عزیز بوده است».

اسقف پاپیان تأکید کرد: «برادری ما گفتمان تمدن ها نیست، این برادری زندگی مشترک است».

سپس از آقای مسجد جامعی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی جهت سخنرانی دعوت به عمل آمد.

کلیسای «طاووس» (قره کلیسا)، کلیسای جلفا، که بعضاً، مورد احترام همه گروه‌ها از معتقدین به این آئین است و هر ساله در آن مراسم با شکوهی برگزار می‌شود، در این کشور قرار دارد. آثار بزرگان کلیمی در همین حوزه است. یهودیان ایران، دانیال نبی را در این کشور دارند.»

وی افزود: از این روست که ما در ایران شاهد زندگی مسالمت آمیز و در کنار یکدیگر گروه‌های مختلف هستیم گروه‌هایی که اخلاق مبنای حرمت گذاشتن آنها نسبت به یکدیگر است.»

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی سپس ابراز امیدواری کرد که اسقف پاپیان روزی خاطرات خود را به نگارش در آورده و به چاپ برساند. وی تأکید کرد، که آن «قطعاً کتابی خواندنی برای همه علاقمندان به اخلاق و معنا در سراسر جهان خواهد بود.»

وی در ادامه سخنان خود گفت: «ما در طول این سال‌های طولانی، قرن‌های طولانی پیوسته در غم و شادی یکدیگر در کنار هم بوده ایم.»

وی گفت: «ما در حوزه انقلاب اسلامی هم شاهد این حضور پر شکوه بودیم، در حوزه دفاع مقدس هم شاهد این حضور پر شکوه بودیم. در حوزه تولید فرهنگی هم شاهد این توانائی بالا هستیم.» وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی گفت: «قبل از آنکه قانون اساسی تدوین شود اقلیت‌های دینی به مرحوم امام لیبک گفتند و در راهپیمایی‌های سراسری شرکت کردند و با حضور در جبهه‌های جنگ با همه وجود از حیثیت انقلاب اسلامی و تمامیت ارضی کشور ایران دفاع کردند. این است که عرض می‌کنم در خوشی و ناخوشی ما در کنار یکدیگر بوده ایم و با همدیگر زیست کرده ایم و با اخلاق مشترک که مورد عنایت همه ادیان الهی است با یکدیگر به گفتگو در عرصه‌های مختلف نشستیم. این گفتگو وسیعتر از گفتگوی در کلام بوده است.»

وی افزود: «این هم‌پذیری دینی، این هم‌زیستی اندیشه‌های اقلیت‌ها در کنار یکدیگر از ویژگی‌های فرهنگ ایرانی است.»

آقای مسجد جامعی گفت: «ما که در کنار یکدیگر قرار گرفته ایم، دارای ریشه‌های مشترک هستیم، که این ریشه‌های مشترک تنها در محیط طبیعی نیست، هر چند که در حوزه محیط طبیعی هم هست. لکن بیش از آنچه که در محیط طبیعی این اشتراکات شکل گرفته باشد، در بستر فرهنگی ایران است که این اشتراکات شکل گرفته و ما را به عنوان مردمی که با خصوصیات مشترک، تاریخ مشترک، با فرهنگ مشترک و با زندگی مشترک در کنار یکدیگر، در غم و شادی، با هم بوده ایم از دیگران متمایز می‌کند و سرنوشت ما را به یکدیگر پیوند می‌زند.»

آقای مسجد جامعی به عنوان حسن ختام سخنان خود به گفتگوی تمدن‌ها پرداخته و گفت: «در سال‌های اخیر که مسئله گفتگوی تمدن‌ها از جانب ریاست محترم جمهوری مطرح شده است فضای نظری بازتری برای گفتگوی بین اقوام و ادیان ایرانی فراهم شده است، اینکه می‌گویم فضای بازتری به این معنا است که این فضا پیش‌تر هم وجود داشته است. هیچ تمدن بزرگی نیست که بر پشتوانه یک دین منکی نباشد. هر تمدن بزرگی در نهان خود متکی به یک دین بزرگ است و بنابراین ریشه گفتگوی تمدن‌ها را می‌توانیم در گفتگوی بین ادیان ببینیم. مناسباتی که در دنیای امروز بوجود آمده است زمینه‌های ممدلی و این گفتگو را بیشتر فراهم می‌سازد. و من امیدوارم که در سال آینده ما بتوانیم از قبل در گفتگوهایی که از نقاط مختلف بین دانشمندان ایران و دانشمندان کشورهای دیگر برگزار می‌شود حضور و مشارکت فعالتر اقلیت‌های دینی کشورمان را داشته باشیم.»

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در پایان گفت: «بار دیگر این ایام فرخنده و خجسته را که میراث مشترک همگی ماست، میراث مشترک ما و شماسات، خدمت همه شما عزیزان تبریک عرض می‌کنم و سربلندی ایران عزیز را از درگاه احدیت آرزو می‌کنم.»

پس از سخنرانی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، کتابهایی به رسم یادبود توسط ایشان و اداره کل مراکز و روابط فرهنگی به رهبران مذهبی، نمایندگان و نیز حاضرین در ضیافت اهدا شد.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی به همراه اسقف اعظم دکتر کوریون پاپیان

از راست به چپ آقایان سعید تقوی، احمد مسجد جامعی و علی اصغر رمضان پور

آقای خسرو دبستانی نماینده زرتشتیان در مجلس شورای اسلامی

خواننده گرامی،

به دلیل حجم زیاد مطالب، ادامه مقاله «فلسفه و علوم در ارمنستان قرن‌های میانی» در این شماره از نشریه چاپ نشده است، ضمن پوشش آن را در شماره آینده مطالعه فرمائید.

پوش

نقش صهیونیسم در قتل عام ارمنیان

«بگذار سلطان فلسطین را به ما بدهد در مقابل ما امپراتوری عثمانی را از هر نیازی مبرا خواهیم ساخت

و افکار عمومی جهان را به نفع وی تغییر خواهیم داد».

«تئودور هرتسل»

به خوانندگان یادآوری می‌کنیم که «ادوارد برن اشتاین» در سال ۱۹۰۲ طی تجمع بزرگی در حمایت از مسئله ارمنی سخنرانی کرده است. (۱۸)

مدارک بازگو کننده این واقعیتند که، صهیونیست ها در پایه گذاری و استحکام بخشیدن به سازمان ترک های جوان و اقدامات اولیه انقلاب آنها در سال ۱۹۰۸ نقش مؤثری داشته اند، صهیونیست ها با نامید شدن از سلطان عبدالحمید در راه بدست آوردن اورشلیم چشم امید خویش را به «حزب اتحاد و ترقی» دوختند و در راستای تحقق سیاست های آن دست به فعالیت زدند.

ترک های جوان نیز با زرنگی خاصی از تضاد موجود میان تجار بزرگ ارمنی - یهود، از یهودیان برای اعمال سیاست های ضد ارمنی خود سود جستند.

یهودیان طرفدار آلمان و ترکیه اولاً امید داشتند تا حکومتی خود مختار در فلسطین تحت سلطه حکومت ترک های جوان برای خود دست و پا کنند و در وهله دوم آرامنه را از مرکز اصلی تجارت در «لوانتی» بیرون رانند چون این مسئله نیز برای تجار یهود بسیار مهم بود و بر قدرت اقتصادی ایشان می افزود.

بدین ترتیب بین ترک های جوان و صهیونیست ها درک متقابل والائی برقرار شده بود، در شهر سالونیک یهودیان بسیاری زندگی می کردند. در این شهر ۶۰ هزار یهودی، ۲۰ هزار مسلمان، ۴۰ هزار یونانی، ۲۰ هزار یهودی مسلمان شده (دونمه Donme) و ۳ هزار اروپائی زندگی می کردند. اکثریت یهودیان از اعضای محافل فراماسونی ایتالیا بودند و بالطبع تبعه آن کشور محسوب شده بنابراین قرارداد کاپیتولاسیون قوانین سلطان عثمانی شامل حال ایشان نمی شد ایشان از تعقیب قانونی در امان بوده و بازرسی خانه هایشان توسط مأمورین حکومت عثمانی ممنوع بود و تنها دادگاه هائی می توانستند ایشان را محاکمه کنند که در نزدیکی کنسولگری های ایتالیا بودند. همین یهودیان نیز هسته اصلی حزب اتحاد و ترقی را تشکیل دادند.

اینان با استفاده از شرایط فوق الذکر به آسانی جلساتی را در خانه های خویش تشکیل می دادند و علیه سلطان نقشه ها تهیه می کردند و تمامی مخالفین سیاسی را که از سوی سلطان تحت تعقیب بودند در خانه های خود مخفی می ساختند. (۱۹) و این مسئله اتفاقی نبود که، کمیته مرکزی حزب «اتحاد و ترقی» در سالونیک تشکیل شد و جلسات مهم خود را تا سال ۱۹۱۱ در همان شهر برگزار کرد. «انتخاب سالونیک بر

پروفسور جون کیراکوسیان

«ترک های جوان

در برابر دادگاه تاریخ»

قسمت دوم

«صبح گولیان» (یکی از رهبران حزب هنجاک - مترجم) در مورد روابط این نشریات با سفارتخانه های ترکیه می نویسد: «گردانندگان نشریه» «ژورنال دپاری» سرمایه دارانی یهودی هستند و دولت ترکیه را دوست نزدیک خود به حساب آورده حمایت از آن را نوعی میهن پرستی یهودی به شمار می آورند. (۱۳)

وی سپس با معرفی تنی چند از نمایندگان یهودی الاصل پارلمان فرانسه می نویسد: «همه اینها بدون استثناء بیشتر از ترک ها با آرامنه دشمنی دارند». (۱۴)

رسانه های خبری سرمایه داران یهود بدون استثناء آرامنه را ملتی «نیمه وحشی و غارتگر»، قلمداد می کردند. ضربه ای که این جرائد به مسئله ارمنی وارد می آوردند بسیار بزرگ بود. (۱۵)

نشریات «کنول نیشه زایتونگ» و «برلینر داکربالد» به دست یهودیان اداره می شد و هر دو علیه مسئله ارمنی قلم فرسائی می کردند. نشریه «برلینر داکربالد» بیشتر ارگان سفارت ترکیه در برلین بود تا «حزب لیبرال آلمان» این نشریه قتل عام ارمنیان را به فراموشی سپرده ایشان را «شورشانی در رویای آزادی» معرفی می کرد. «کنول نیشه زایتونگ» سلطان را مردی خود ساخته و نیکوکار معرفی کرده می نوشت: «سلطان برای آسایش تمامی اتباع ترکیه تلاش می کرد و آرامنه از نعمات او ناشکر بودند. (۱۶)

پروفسور «هیومن» اهل «بازل» (شهری در سوئیس-مترجم) در سال ۱۸۹۷ کتابی تحت عنوان «بیداری ملت یهود» به چاپ رساند که در آن آمده بود: «وقایع هولناک ارمنستان هنوز به پایان خویش نرسیده است. یکی از هواداران نزدیک هرتسل و صهیونیست معروف «خییم وایزمن» در سال ۱۹۰۲ طی نامه ای به همسر آینده خود می نویسد، که در برلین گفت و شنود فراوانی با «ادوارد برن اشتاین» و دخترش داشته و ایشان را به خاطر حمایت از آرامنه، و نه یهودیان، به باد ناسزا گرفته است. (۱۷)

در ۲۲ اکتبر ۱۸۸۹ «وامبری» در گزارشی به وزارت خارجه انگلیس می نویسد: «آرامنه مظالم بسیاری از سوی سلطان عبدالحمید متحمل می شوند، به دوستان انگلیسی خود و خصوصاً «لرد سولسبری» که احترام خاصی برایش قائم بگوئید که سعی خود را برای از بین بردن این مظالم بکار خواهیم گرفت اما مایلیم این نکته را نیز تأکید کنم که به قیمت جدا شدن سر از تن نخواهم گذاشت ارمنستانی مستقل تأسیس گردد». (۹)

شش سال بعد «وامبری» همین کلام را درباره ارمنستان از زبان سلطان بازگو می کند: «آنها می توانند سر از تنم جدا سازند اما ارمنستان را از امپراتوریم هرگز... مسئله ارمنی کدام است یک ضربه می تواند تمامی این جنبش ها را سرکوب کند». (۱۰)

در شماره شانزده نشریه «رویود اورین» مورخ ۱۸۹۵ «وامبری» علیه تمام انگلیس هائی که بر ضد ترکیه اقدامی انجام می دادند فریاد بر آورد که: «این اقدامات پایان ناپذیر علیه ترکیه برای منافع انگلیس خطر آفرین است، این افراطیون ضد ترک نباید فراموش کنند که ۵۰ میلیون مسلمان در مستعمرات امپراتوری ملکه انگلیس زندگی می کنند و تمامی ایشان سلطان را به عنوان رهبر مذهبی خود قبول دارند». (۱۱)

«برنارد اشترن» خبرنگار نشریه «برلینر داکر بال» (نشریه وابسته به یهودیان که عمدتاً به مداحی ترکیه می پرداخت) - (۱۲) در استانبول برای پنهان نگاه داشتن واقعیات از چشمان ملت های اروپا به صورتی مفصل و بلند بالا از «امتیازاتی که آرامنه از دیرباز در ترکیه داشتند» سخن می راند. خبرنگاران رشوه خوار از هر فرصتی استفاده می کردند تا نشان دهند که بر آرامنه هیچ ظلمی نمی رود و به همین دلیل نباید سخنی از حقوق و رفم برای آنان به میان آید. بعضی از نشریات فرانسه دولت، ارتش و کارگزاران ترکیه را تبریئه کرده، آرامنه را «ملتی سرکش و اتباعی بی وفا» می خواندند.

گروهی از رهبران حزب «اتحاد و ترقی»

۱-طلعت، ۲-انور، ۳-سعید حلیم، ۴-جمال، ۵-دکتر نومان، ۶-احمد، پدر انور، ۷-حسین جاهد،

۸-مجید، داماد خانواده سلطنتی، ۹-اسماعیل حقی، ۱۰-حسین حلمی، ۱۱-رحمی، ۱۲-«ناشناس»

در این جمع چند تن از رهبران حزب و از جمله بهالدین شاکر و دکتر ناظم حکمت غایب می باشند.

صلح پاریس مورخ ۱۹۱۹ بولتنهای خیری را آماده کرده بود که اولین آنها کتاب «تاریخ مسلمانان» نوشته «آرنولد توینبی» است. وی در آن می نویسد: «یهودیان سالونیک جزء لاینفک حزب اتحاد و ترقی هستند». (۲۸)

«کدوری» می نویسد: یهودیان و ترک های جوان متحد شده بودند تا طی نقشه ای شوم نفوذ سیاسی ارمنه، یونانیان و اعراب در امپراتوری عثمانی را بکاهد، وی سعی می کند تا بقبولاند که سرمایه داران بزرگ یهود از روسیه تزاری نفرت داشتند و اما انگلیس چون هم پیمان روسیه بود یهودیان را علیه آن جهت می داد. یهودیان نیز با ترک های جوان در مورد اتخاذ سیاست های ضد انگلیسی همکاری و فعالیت داشتند. «کدوری» دقیقاً نشان می دهد که، کمیته اتحاد و ترقی، محافل فراماسونری و یهودیسم روابط تنگاتنگی با یکدیگر دارند. (۲۹)

این مدارک از فعالیت های ظریف دیپلماسی انگلستان و دیپلمات های آن در دولت ترکیه پرده بر می دارد. سیاستمداران انگلیسی اوضاع دولت ترکه های جوان را همیشه مورد بررسی و تحلیل قرار می دادند و سیاست های جدید خود را طبق تغییرات و واقعیت های موجود ترسیم می کردند. وزیر امور خارجه دولت بریتانیا «سر اد. گری» سعی کرده بود تا اولین کسی باشد که انقلاب ترک های جوان را «معجزه» بنامد. (۳۰)

بطور کلی سیاستمداران بورژوازی اروپایی غربی پس از به قدرت رسیدن ترک های جوان انقلاب آنان را ستودند، زیرا از ماهیت طبقاتی و بینش سیاسی رهبران این حزب دقیقاً مطلع بودند چه این اشخاص سال ها در پایتخت های اروپایی زیسته و در آنجا پناه گرفته بودند، اهمیت این مدارک در آن است که، از موضع گیری انگلستان در قبال سیاست های رهبران استانبول یعنی

خصوصاً سفیر آن کشور «لوتر» اغلب کمیته ترک های جوان را «کمیته یهودی حزب اتحاد و ترقی» می نامیدند. «آقای سفیر همواره در مورد اتحاد و همبستگی یهودیان، ترک های جوان و محافل فراماسونری و اینکه یهودیان مشوقین اصلی حزب اتحاد و ترقی بودند صحبت می کرد». (۲۳)

«الی کدوری» می نویسد: «امپراتوری عثمانی به مثابه ابزاری در دست یهودیان قرار داشت و آنان نیز از آن به عنوان اهرمی در راستای تأسیس دولت یهودی خود سود می جستند». (۲۴) و اما «هاردینگ» یکی از وزرای دولت انگلیس در خاطرات خود نقل می کند که: «امپراتوری عثمانی در سال های حکومت پارلمانی خود توسط خود فروختگان و عمال یهودیان یعنی گردانندگان ارتش کمیته ترک های جوان اداره می شد». (۲۵)

قابل توجه است که، رهبران مسلمان جنبش های آزادی بخش عرب نیز در آن سال ها به لحاظ وجود ارتباط نزدیک میان حزب اتحاد و ترقی، یهودیان و فراماسونرها در مورد صداقت آنان تردید داشتند.

«الی کدوری» با ارائه مدارکی از کتاب:

«The Emergence of Arab Nationalism»

نوشته پروفیسور Z.N. Zeinez چاپ بیروت مورخ ۱۹۶۶ نکات بالا را به ثبوت می رساند. (۲۶) با مطالعه این کتاب نزد خواننده نفرتی عمیق نسبت به آن دسته از ارمنیانی که نه تنها در سازمان های دولتی ترک های جوان خدمت می کردند و یا به عضویت حزب اتحاد و ترقی در آمده بودند و حتی برای حفظ سمتهای خود در محافل فراماسونری نیز ثبت نام کرده و با سازمان های یهودی همکاری داشته اند، ایجاد می شود. (۲۷)

«الی کدوری» بر این نکته نیز صحه می گذارد که، دفتر تحقیقات تاریخی وزارت امورخارجه بریتانیا برای شرکت کنندگان خود در کنفرانس

حسب اتفاق نبود زیرا در آن شهر محافل و تشکیلات صهیونیستی بسیاری فعال بودند که از آن میان فعالیت «آلیانس ایزرالدیت یونیورسال» از همه چشمگیرتر بود. در این میان صهیونیست های «سوسیالیست» معروفی نیز وجود داشتند که، «پ. ریسال (ژوزف نهادما)، «ناهوم» «بنارویان» و... از آن جمله اند. اینان همگی با محافل فراماسونری در ارتباط بودند. یهودیان مسلمان شده (دومه ها) قبلاً از اسپانیا آمده و به مقام و ثروت زیادی در امپراتوری عثمانی دست یافته بودند. اینان عمدتاً در شهرهای سالونیک، ادرنه و دیگر شهر ها، میان تجار نقش واسطه را بازی می کردند. بعضی از اینان «ایزمیرلی» خوانده می شدند (با صورت های تراشیده) بعضی دیگر (پسران ساباتای) نام داشتند (با سرهای تراشیده) و گروه سوم با نام راهیان «عثمان بابا» شناخته می شدند. این گروه آخر بنا بر سنت خویش هر جمعه به مسجد می رفتند و عمدتاً مسلمان شناخته می شدند. جاوید بیگ (از سران حزب اتحاد و ترقی) از میان هم اینان بود. (۲۰)

بولتن «میدل ایسترن استادیس» چاپ لندن در شماره اول جلد هفتم خویش از صفحه ۱۰۴ - ۸۹ مورخ ۱۹۷۱ مقاله ای در مورد ماهیت ضد ارمنی حزب اتحاد و ترقی به چاپ رساند که در آن مدارک با ارزشی در این رابطه به چاپ رسانده بود.

مدارک فوق گزارش دقیق و مفصل سفیر انگلیس «ج - لوتر» (۱۸۵۸۱۹۱۶) بود که بعد از انقلاب «ترک های جوان» به این مقام منصوب شده بود. وی این گزارش را مورخ ۲۹ مه ۱۹۱۰ برای وزیر امور خارجه وقت بریتانیا کیبر «هاردینگ» ارسال داشته بود.

این مدارک توسط مورخ انگلیسی «الی کدوری» از آرشیو وزارت امور خارجه بریتانیا اقتباس و در مقاله ای تحت عنوان «ترک های جوان، فراماسونرها و یهودیان» منتشر گردیده است تا در معرض آگاهی عموم قرار گیرد.

برای تحقیق در مورد سیاست های جنایتکارانه ترک های جوان علیه ارمنیان این سند بسیار قابل توجه و جالب است و هر کس با دیدن آن نیاز به کند و کاو بیشتری نخواهد داشت. در واقع می توان گفت که، تهیه کننده اصلی این گزارش مترجم، با نفوذ و قدیمی سفارت انگلیس در استانبول «ج.اچ. فیتس موریس» (۱۸۶۵-۱۹۳۹) بوده است، زیرا وی برای آگاهی بیشتر از سیاست های ترک های جوان و با هدف سودجویی از آنان به نفع استعمار انگلیس به عمق محافل فراماسونری آنان نفوذ کرده بود. در آن ایام «فیتس موریس» فردی مؤثر و با نفوذ در سفارت انگلیس شناخته می شد بطوریکه حتی شخص سفیر کبیر انگلیس «لوتر» نیز تحت تأثیر وی قرار داشت. (۲۱)

از گزارش های لوتر می توان چنین نتیجه گرفت که، ترک های جوان در اتخاذ سیاست، ناشی تر از عبدالحمید بودند. او (لوتر) رهبران ترک های جوان را که بر رأس امور دولتی قرار داشتند «شیطان»، «بی صلاحیت»، «خود فروخته»، و «کودک صفت» بشمار می آورد. (۲۲)

قابل ذکر است، سیاستمداران انگلیسی و

قدرت ارتش امکان پذیر است». و سپس می افزاید: «ترك های جوان با انعقاد قراردادهای تجاری با یهودیان داخل و خارج امپراتوری در صدد به انزوا کشیدن دیگر ملیت ها یعنی ارمنه، بلغارها، یونانی ها و غیره از صحنه اقتصادی کشور بودند». (۳۷)

ادامه دارد

زیرنویس

9- Walker, Christopher I. *Armenia; The Survival of a Nation*, N.Y. 1980, Page 145-146.

- ۱۰- همانجا، ص ۱۴۶
- ۱۱- نشریه «نوردار» (قرن جدید)، شماره ۷۰، تالیس ۱۸۹۵.
- ۱۲- همان نشریه، شماره ۱۱۶.
- ۱۳- همان نشریه، شماره ۱۴۹.
- ۱۴- همان نشریه، شماره ۲۰۲.
- ۱۵- نشریه «هایک» چاپ نیویورک، شماره ۹، ص ۴۰، شماره ۱۳۹، سال ۱۸۹۶.
- ۱۶- همان نشریه شماره ۹، ص ۱۳۹.
- 17- Herzl & the Armenian question, "Journal of Palestine Studies" vol. VII, N. I. Autumn, Beirut 1977 (M.R. Buhairy).
- ۱۸- برن اشتاین - سخنرانی در برلن مورخ ۲۶ ژوئن ۱۹۰۲ و ژنو مورخ ۱۹۰۶ تحت عنوان «رنج های ارمنه و اروپا».
- 19- Armstrong H.C., Gray Wolf, *The life of Kemal Atatürk*, N.Y. 1961, Page 20.
- ۲۰- «ترك نژاد كش» كتاب، چاپ بيروت ۱۹۶۸، نویسنده قازاریان - ص ۱۳.
- 21- *Midile Eastern Studies*, London, 1971, Vol, VII, No I. Page 90.
- ۲۲- همانجا، ص ۹۰.
- ۲۳- همانجا، ص ۹۱.
- ۲۴- همانجا، ص ۹۲.
- ۲۵- همانجا، ص ۱۰۴.
- 26- Walker, Christopher I. *Armenia; The Survival of a Nation*, N.Y. 1980, Page 104.
- 27- "Middle Eastern Studies" London, 1971, vol. VII, No I. Page 100.
- ۲۸- همانجا، ص ۱۰۴.
- ۲۹- همانجا، ص ۹۲، ۹۳.
- ۳۰- همانجا، ص ۹۰.
- 31- Walker, Christopher *Armenia; The Survival of a Nation*, N.Y. 1980, Page 94.
- 32- *Midlle Estern Studies*, London, 1971, Vol. VII. No I, Page 95.
- ۳۳- همانجا، ص ۹۹
- 34- Emin, Ahmed *The Development of Modern Turkey as measured by is press*, N. Y. 1914. Page 95.
- 35- *Midlle Eastern Studies*, London, 1971, Vol, VII, No I. Page 98.
- ۳۶- همانجا، ص ۹۹.
- ۳۷- همانجا، ص ۹۹.

را به مسخره گرفته و نگذاشته بود صهیونیست ها به ایده آلهای خود در فلسطین دست یابند، یاد کردند. (۳۲)

در سال ۱۹۰۹ نهمین کنگره صهیونیست ها در شهر «هامبورگ» (آلمان) برگزار گردید و در آن بر این نکته تاکید شد که، «انقلاب معجزه آسای ترکیه به جدائی و پراکندگی یهودیان در جهان پایان بخشید». و در همان اوان بود که جاوید بیگ یکی از یهودیان «کریپتو» از اهالی سالونیک به منصب وزارت دارائی و فراماسونر معروف «طلعت بیگ» نیز به منصب وزارت کشور برگزیده شدند. قابل ذکر است، اکثریت مقامات دادگاه های نظامی دولت ترك های جوان نیز از اعضای محافل فراماسونری بودند.

طلعت بیگ در سال ۱۹۰۹ به ریاست لژ فراماسونری «Grand Orient de La Turquie» برگزیده شد. این محفل سعی در گسترش نفوذ خود در کشورهای سوریه، مصر و دیگر کشورهای عربی داشت.

«دکتر ناظم» یکی از تئوریسن های ترك های جوان نیز یهودی بود. وی برای سرعت بخشیدن مهاجرت یهودیان به بین النهرین همراه «فائق بیگ» دوله تو» یکی از یهودیان «کریپتو» اهل سالونیک از سازمان مهاجرت یهودیان شعبه پاریس بازدید به عمل آورد. (۳۳)

وقتی ترك های جوان به پارلمان دستور دادند تا قانونی را به تصویب رساند که طبق آن مطبوعات نتوانند دولت جدید را مورد بازخواست و انتقاد قرار دهند، يك یهودی «کریپتو» به سمت ریاست دفتر مرکزی جرائد منصوب شد که بنا به میل و خواست شخصی به نشریات استانبول جهت سمت می داد.

ریاست مخابرات نیز به يك یهودی از اهالی بغداد و ریاست امنیت اجتماعی نیز به يك فراماسونر اهل سالونیک و ... سپرده شد. (۳۴)

لوتر با اندوه فراوان به لندن خبر می دهد که پیروزی ارتش مقدونیه در سال ۱۹۰۹ به معنای پیروزی فراماسونری وابسته به ایتالیا بر فراماسونرهای قوی مصر که تحت الحمایه بریتانیا بودند، است. وی سپس می افزاید «طلعت بیگ با رسیدن به مقام وزارت کشور هسته های فراماسونری در امپراتوری عثمانی را گسترش داده بر تعدادشان افزوده است. بطوریکه می تواند عمال خود را بر سر پست های مهم و حساس بنشانند». لوتر سپس از گفته های خود چنین نتیجه گیری می کند، «لژگران اوریانت» که رهبری آن را طلعت بیگ بر عهده دارد و در واقع دولت پنهانی ترکیه است. (۳۵). حتی بعضی از علما نیز به عضویت محافل فراماسونری در آمدند. این حرکت در آن زمان به عنوان «مسموم کردن مردم با مخدر یهودیان» مورد ارزیابی قرار گرفته بود. (۳۶)

لوتر انگلیسی در سال ۱۹۱۰ چنین نتیجه گیری می کند: «عملکرد ترك های جوان در آن دوره عمدتاً دارای جهت گیری صهیونیستی و علیه تمامی «قشرهای مخالف ترکیه» از جمله اعراب، یونانی ها، ارمنه بلغاری ها و غیره بود» وی بر این نکته تاکید می کند که: «ترك يك سرباز است و سعی دارد تا سبطره خود را حفظ کند و این کار تنها با

اعضاء و افسران حزب اتحاد و ترقی در شهر سالونیک اطلاعات جامعی ارائه می دهد. این نکته را می بایست یاد آوری کنیم که اهمیت این مدارک از آن جهت بسیار است که تاکنون تاریخ نگاران جهان نتوانسته اند از آرشیه های غنی ترکیه در این باب یعنی فعالیت های ترك های جوان سود جویند.

«لوتر» (سفیر انگلیس در استانبول) از موقعیت و اوضاع محافل صهیونیستی سالونیک و شهروندان یهودی اطلاعات جامعی را به وزیر امور خارجه وقت «هاردینگ» ارائه داده است. وی می نویسد: جنبش ترك های جوان در شهر های پاریس و سالونیک ارتباطی با یکدیگر نداشتند - وی می افزاید «از ۱۴۰ هزار شهروند سالونیک ۸۰ هزار نفر از یهودیان اسپانیا و ۲۰ هزار نفر از اعضای محفل مذهبی «ساباتای ویا کریپتو» می باشند که، علی الظاهر به دین اسلام گرویده اند. بسیاری از اینان تبعه ایتالیا بودند و به صورت فراماسونرهای آزاد در محافل ایتالیائی رفت و آمد داشتند. آقای «ناتان» شهردار «رم» نیز يك یهودی و از اعضای وفادار لژ فراماسونری محسوب می شد».

«لوتر» می نویسد: «سونینو» و «لوزاتی» دو تن از نخست وزیران و جمعی از سناتورهای اسبق ایتالیا که، یهودی الاصل بودند نیز از اعضای محافل فراماسونری بودند. آنان سعی داشتند تا خود را اسکاتلندی قدیمی جا بزنند و برای همین از سنن آنان نیز تابعیت می کردند. «امانوئل گاراسون» (یهودی الاصل) یکی از فراماسون های نامی شهر سالونیک که، به عنوان نماینده به پارلمان عثمانی راه یافته بود. وی قبلاً لژ فراماسونری را تحت نام «مقدونیه ریزورتا» تأسیس کرده و نظامیان و غیر نظامیان بسیاری از دستگاه حکومتی ترك های جوان را به عضویت این محفل در آورده بود تا بتواند از این راه سیاست های یهودیان را در میان آنان ترویج داده در اتخاذ سیاست های نوین ترکیه موثر افتد. (۳۱)

«گاراسو» با استفاده از حقوقی که قانون کاپیتولاسیون به وی اعطا کرده بود، مخالفین سلطان را از چنگ جاسوسان سلطان در امان نگاه داشته، آنان را در لژ خود پنهان می ساخت و بدین نحو اعتماد ترك های جوان را به خود جلب کرد.

لوتر بر این نکته نیز تأکید می ورزد که، شعار «آزادی، برابری، برادری» همان شعار فراماسونرهای ایتالیا است که ترك های جوان نیز از آن اقتباس کرده اند و رنگ های اصلی پرچم های این دو تشکیلات هر دو قرمز و سفید بودند. کنسول ایتالیا در سالونیک «اسکار اشتراوس» و همچنین «جاکوب شفی» آمریکایی که بعدها به سمت سفیر آمریکا در استانبول منصوب گردید عملاً از طرفداران سرسخت اسکان دادن یهودیان در سرزمین های بین النهرین بودند و فعالانه در راستای تحقق این مسئله فعالیت می کردند. پس از سقوط سلطان عبدالحمید دوم از تخت سلطنت، نشریات وابسته به یهودیان در سالونیک شروع به نوشتن مقالاتی بر ضد وی کردند و از او به عنوان «ظالم اسرائیل» و کسی که درخواست های هرتسل

مناسبی را برای او جهت کار فراهم آورد. تنااتر گیلان در آن روزها تقریباً حرف اول را می زد. حداقل از سال ۱۳۰۰ یقیناً به طور جدی وارد صحنه تنااتر گیلان شد. نمایشنامه نوشت و روی صحنه بازی کرد و به کارگردانی نمایشنامه هایش پرداخت. او متن نمایشنامه هایش را برای مرحوم جهانگیر سرتیپ پورو دبیری می خواند و آنها به زبان فارسی سلیس نمایشنامه ها را تقریر می کردند. یقیناً روزنامه نگار بنامی هم بود.

لازاریان - آیا جهت گردآوری اسناد و مدارک برای این کتاب از ارمنیان کمک گرفته اید؟

طالبی - این مسئله حکایت درازی دارد. شاید در خانه حدود بیست نفری را زده باشم. از همسر مرد نیک نام گیلان شادروان آرسن میناسیان در رشت گرفته تا مرحوم ابراهیم فخرایی، همسرزم میرزا کوچک خان و آرتوش میناسیان، هنرمند نقاش در تهران. آقای آرتوش میناسیان در این راه، بسیار به من کمک کردند. ایشان تقریباً تمام اسناد خود را در اختیارم گذاردند و بسیار محبت کردند. لطف ایشان و دختر مهربانشان را هیچ وقت نمی توانم از یاد ببرم.

لازاریان - همانطور که اشاره کردید آقای آرتوش میناسیان نقاش بزرگی هستند و دخترشان هم بسیار علاقمند اند و دنبال کار پدرشان را گرفته اند. متأسفانه شما در دوره کبولت با او آشنا شده اید. در ضمن آقای میناسیان تنااتر هم کار کرده اند.

طالبی - بله می دانم. شاید همین علاقمندی ایشان به تنااتر و فرهنگ گیلان بود که ایشان را واداشت تا یادداشت هایی درباره تنااتر ارمنیان گیلان آن زمان بنویسد. این یادداشت ها را ایشان در اختیارم گذارد. این کار و وظیفه جوانان ارمنی است که به دنبال این هنرمندان بروند، درباره کارهایشان بنویسند. این هنرمندان جزئی از میراث زنده و گرانسنگ کشورمان هستند من یقین دارم، خدای ناکرده اینها را از دست بدهیم، جانشینی برایشان نخواهیم داشت.

لازاریان - این یکی از مشکلات ماست. متأسفانه نسل جوان ارمنی کمتر به مسائل فرهنگی توجه می کند.

طالبی - هر یک از این افراد، مدارک شفاهی فرهنگ کشورمان هستند. از دست دادن آنان به معنی از دست دادن این اسناد و مدارک است.

لازاریان - متأسفانه اخیراً چنین اتفاقی در تبریز روی داد. در این شهر مرد با فرهنگی به نام آقای مهندس سرهنگ امیل ها کوپیان می زیست که به تازگی به رحمت ایزدی پیوست. او واقعاً یک فرهنگ نامۀ متحرک بود. تمام آنچه را که به فرهنگ و تاریخ ارمنیان آذربایجان مربوط می شد، ایشان در سپینه خود ثبت کرده بود. البته ایشان به من لطف کردند و جهت تدوین کتابی که در دست انتشار دارم، کلی اسناد و مدارک در اختیارم گذاشتند. به هر حال ما یک تاریخ زنده را از دست دادیم.

طالبی - تا آنجا که می دانم با اینکه اسناد و مدارک موجود در کلیسای وانک اصفهان طبقه بندی نشده ولی به همت آقای لنون میناسیان

گیلی با فرامرز طالبی

ژانت لازاریان

در باره فرامرز طالبی

طالبی نویسنده و محقق است پرتلاش. او در سال ۱۳۲۹ در خانواده ای گیلانی در تهران بدنیا آمد. دبستان و سیکل اول دبیرستان را در رشت خواند. این دوره در زندگی او نقش بسیار مهمی داشت. بعد به تهران آمد و در سال ۱۳۵۳ فارغ التحصیل رشته تاریخ دانشگاه تهران شد.

داستان نویسی را از دوره دبیرستان و نمایشنامه نویسی را از دوره دانشگاه شروع کرد. چهار نمایشنامه در دوره دانشجویی و در دانشگاه تهران کارگردانی کرد و... هم اکنون می نویسد و عضو هیأت مدیره انجمن نمایشنامه نویسان ایران و در ضمن سردبیر فصلنامه موزه ها است.

برخی از نمایشنامه ها، داستان ها و کارهای تحقیقی که از فرامرز طالبی به چاپ رسیده است عبارت اند از:

نمایشنامه ها

- ۱- شب طویل طلوع (مجموعه دو نمایشنامه با نام های شب طلوع و خانه بارانی)
۲. خورشید بر بام
۳. نمایشنامه های انقلاب
۴. آوای جنگلی

و چندین نمایشنامه کوتاه

داستان ها

۱. رحمان در راه (داستان بلند)
۲. مسیو یعنی دیلون (در دست چاپ)

و چند داستان کوتاه

پژوهش و تدوین

۱. زندگی و آثار نمایشی گریگور یقینکیان
۲. ارمنیان گیلان - با دکتر علی فروچی
۳. روزنامه تیاتر - با محمد گلین
۴. کتابشناسی سکه - با فرزانه قائینی
۵. کتابشناسی موزه - با جنت مظلوم

و...

لازاریان - آقای طالبی اجازه بدهید بحثمان را از تنااتر شروع کنیم، به نظر می رسد که تنااتر امروز ما از جنب و جوش گذشته خود افتاده است.

طالبی - به یک معنی بله، ما بیش از ده سال تنااتر جدی نداشته ایم. این امر باعث شد تا تمامی عوامل تنااتر از حرکت طبیعی خود بازمانند، از نویسنده گرفته تا کارگردان، بازیگر و...

اغلب آنها به طرف تلویزیون و سینما کشانده شدند. و این ضربه کمی برای تنااترمان نبود.

لازاریان - مسئله این است که شاخص ترین هنرپیشگان و کارگردانان به آن سوی کشانده شدند.

طالبی - درست است، برای همین چند صباحی سینما بازار گرمی پیدا کرد. تنااتر را مثل همه هنرها، با تمام عواملش باید دید. نقد تنااتر، یکی از عوامل رشد تنااتر است، از این زاویه هم به نظر بسیار عقب مانده ایم. البته در این چند سال می بینید که کم کم بازار تنااتر دارد گرم می شود. حضور جوانان روی صحنه جدی است و این جای امیدواری زیادی دارد.

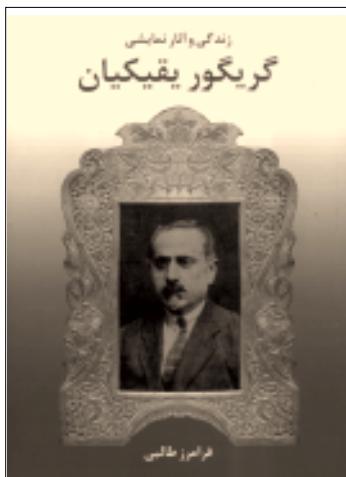
لازاریان - در دیگر رشته های هنری هم نبود نقد بسیار جدی است. مثلاً نقد موسیقی، نقد نقاشی. بگذریم از این مسئله، بگذریم و سراغ گریگور یقینکیان برویم. شنیده ام این کتاب بیش از ده سال روی دستتان مانده بود.

طالبی - درست می فرمایید. مراسم هفت یا چهلم مرحوم اخوان ثالث بود که شاعر خوب کشورمان آقای محمد علی سپانلو - که در جریان کار من بود - دستم را برای چاپ این کتاب به دست

ناشری سپرد. فردایش قرارداد کار را بستیم. کار، حروفچینی و صفحه بندی شد و بعد همانطور ماند. شاید حدود ده سال. چند بار سراغ ناشر رفتم. امروز فردا می کرد و بالاخره گفت اجازه نشر به من نداده اند. تا بالاخره کار را گرفتم و یک سالی بلکه بیشتر، پیش من ماند و در نهایت دوستی ناشری را پیدا کرد و ایشان کتاب را منتشر کرد.

لازاریان - می شود بسیار کوتاه در این محدوده از گریگور یقینکیان و نمایشنامه هایش بگویید.

طالبی - یقینکیان از ارمنیان عثمانی بود. به هنگام کشتار بی رحمانه ارمنیان در عثمانی، یقینکیان از راه روسیه به ایران و گیلان آمد. در آنزلی زمانی معلم بود، بعد به رشت آمد. در رشت هم به تدریس پرداخت. در آن زمان، تنااتر در گیلان موقعیت بسیار

در یک قاب هستند.

لازاریان - می دانید هر دوی اینها با کارهایشان در نزد ارمنیان هم ناشناخته مانده اند؟

طالبی - اجازه بدهید گله ای کنم از هموطنان ارمنی خود، اینها بسیار کم درباره فرهنگ ما کار کرده اند. وقتی دنبال اسناد برای این دو کتاب می گشتم متوجه این امر شدم. البته یک استثنای بزرگ وجود دارد و آن کارهای خوب دوست عزیزم آقای آندرانیک هویان است. به هر حال یک دست بی صدا است.

لازاریان - خودتان هم گویا دوره ای کار صحنه می کردید؟

طالبی - بله، آن دوره دانشگاهی بود. چهار نمایشنامه را در سال های ۱۳۵۳-۱۳۵۰ در دانشگاه تهران به روی صحنه برده ام. یک نمایشنامه کوتاه از محمود مسعودی، دو تک پرده از خودم و نمایش سبزیف و مرگ و شاید بهترین کارم «صیادان» نوشته اکبر رادی بود، که در زمان خودش سرو صدایی هم به پا کرد.

لازاریان - حال چه می کنید؟

ط - گاهی نمایش می نویسم و گاهی داستان و کمی کارهای تحقیقی و بیشتر در قلمرو تئاتر، عضو هیئت مدیره انجمن نمایشنامه نویسان ایران هستم.

لازاریان - از اینکه وقتتان را به ما دادید، متشکرم.

طالبی - من هم همینطور.

صدد بر آدمم تا به دنبال آثارش بروم. شش سال طول کشید تا توانستم مدارک و اسناد لازم را برای انتشار این کتاب گردآوری کنم. در همین دوران بود که آقای دکتر علی فروچی روزی به من پیشنهاد همکاری داد تا کتاب «ارمنیان گیلان» را که خودشان روی آن چند سال کار کرده بودند، به اتمام برسانم. روی این کتاب هم دکتر دکتر فروچی دو سالی کار کردم. فکر می کنم کار بدی نشده باشد. از کتاب «ارمنیان گیلان» استقبال گرمی شد.

لازاریان - آقای طالبی حتماً می دانید که ارمنیان قبل از قرن شانزدهم نیز در ایران بوده اند.

طالبی - بله، در کتاب هم آمده است، ما محور کارمان را در کتاب «ارمنیان گیلان»، دوره ای که ارمنیان توسط شاه عباس به ایران کوچ داده شده بودند قرار دادیم، و همین عده بودند که توانستند تشکیلات منسجم به وجود آورند.

لازاریان - شما از گرایش سیاسی یقیکیان هم اطلاع داشتید؟

طالبی - بله، اما به هیچ نحو استم وارد این بحث بشوم. در چهار نمایشنامه ای که از او به چاپ رساندم، با نویسنده ای رو به رو هستیم که دید اجتماعی دارد و با این دید به مسائل نگاه می کند، نه دید سیاسی.

لازاریان - نکته قابل توجه در حرفتان عدم تسلط یقیکیان به زبان فارسی بود. این دردی بود که در آن دوره اغلب روشنفکران ارمنی داشتند به ویژه در تئاتر، مثلاً با پایزبان نقش خود را روی صحنه به زبان فرانسه بازی می کرد.

طالبی - دید اجتماعی یقیکیان به او بسیار کمک کرد. او خود را از محیط فرهنگی ایران جدا نکرد. او مترجم میرزا کوچک خان بود به هنگامی که نماینده انگلیس برای مذاکره به جنگل رفته بود. وقتی روس ها ایران را اشغال کردند، یقیکیان با آنان در ارتباط بود و وقتی جریان اجتماعی اجازه داد، در رشت روزنامه منتشر کرد. من هیچ روشنفکر ارمنی را در هیچ شهرستانی نمی شناسم که هم سطح او کار کرده باشد. ولی تئاتر یقیکیان برای من حکایت دیگری دارد.

لازاریان - حرفتان کاملاً درست. او روی فرهنگ ایرانی کار کرده و در پایه گذاری تئاتر نقش به سزایی داشته. در تئاتر، سرکسیان را هم داشتیم که به نوعی پایه گذار تئاتر علمی در ایران بود. عباس جوانمرد، آربی آوانسیان و نصیریان از شاگردان او بودند.

طالبی - من به نوعی سرکسیان را ادامه یقیکیان می دانم و شاید بهتر بگویم سرکسیان را یقیکیان دیگر می دانم. یقیکیان علاوه بر اینکه به چند زبان احاطه داشت تئاتر غرب را از نگاه یک منتقد دیده بود، ساختار نمایش نامه نویسی را می شناخت، می دانست تراژدی یعنی چه. تئاتر نوع قفقاز، عثمانی، انگلیسی و فرانسوی را می شناخت. من فکر می کنم یقیکیان با کمک هنرمندان به نام تئاتر گیلان جنبشی در تئاتر به وجود آورد. اوج تئاتر گیلان سال های ۱۳۱۰-۱۳۰۰ بود و یقیکیان در دوره ای از این دهه حرف های زیادی برای گفتن داشت به هر حال یقیکیان و سرکسیان برای من در تئاتر دو چهره

رئیس کتابخانه و موزه کلیسا، از آن می توان استفاده کرد، ولی اسناد ارمنیان آذربایجان در تبریز، همانطور سر به مهر مانده است.

لازاریان - درست می فرمایید. واقعاً اسناد تبریز سر به مهر مانده است. تبریز زمانی کانون پر تحرک ادبیات، تئاتر و موسیقی ارمنیان بوده است. و چهره های به نامی تقدیم این عرصه ها نموده که برخی از آنان به تهران آمده اند و برخی مرحوم شده اند. باید امکانات و علاقمندی به وجود آورد تا روی این میراث کار شود.

طالبی - این وظیفه جوانان است و باید امکانات را برای آنان به وجود آورد.

لازاریان - بله، مثلاً برخی از دانشجویان پیش من آمده اند و پایان نامه شان را درباره مارکو گریگوریان گرفته اند، بدین ترتیب جوانان با اساتید آشنا می شوند و به ماندگاری آنها کمک می شود.

طالبی - فقط تئاتر و ادبیات و نقاشی نیست، روی همه مباحث باید کار کرد. آقای دکتر علی فروچی، که من در خدمت ایشان ارمنیان گیلان را کار کردم، سال ها روی پزشکان ارمنی کار کردند و هنوز این کار را دنبال می کنند.

لازاریان - اجازه بدهید به سراغ کتاب «زندگی و آثار نمایشی گریگور یقیکیان» برویم. بازتاب این اثر بعد از انتشار چه بود.

طالبی - نقدی را نویسنده و منتقد خوب کشورمان محمد ایوبی نوشت. ولی بحث من، بحث دیگری است. آدم های حرفه ای تئاتر باید این کار را بکنند. منتقدانی که سیر تحول نمایشنامه نویسی ایران را بدانند و بتوانند به صورت تطبیقی موقعیت های متفاوت تئاتر ایران را ترسیم کنند تا جایگاه گریگور یقیکیان در بستر نمایشنامه نویسی ایران مشخص شود. ما این گونه منتقد کم داریم.

لازاریان - فکر می کنید این بحث، جدا از مطبوعات، در کجای می تواند صورت بگیرد؟

طالبی - در هر جایی که بحث نمایشنامه نویس وجود دارد. در مطبوعات، همانطور که اشاره کردم و پایان نامه های دانشجویی. بحث من بیشتر مطبوعات است. خوشبختانه خبر دارم که آقای «فلاح خیر» پایان نامه لیسانس خود را به گریگور یقیکیان اختصاص داده است و از استاد ایشان شنیدم که به او توصیه شده همین موضوع را در فوق لیسانس نیز دنبال کند.

لازاریان - انگیزه شما در نوشتن کتاب های «ارمنیان گیلان» و «زندگی و آثار نمایشی گریگور یقیکیان» چه بود؟ شما با ارمنیان و فرهنگشان چگونه آشنا شدید؟

طالبی - من دوران کودکی و نوجوانیم را در رشت گذرانده ام. رشت جایی بود که با ارمنیان زندگی نزدیکی داشتیم. مهمتر از همه، من اولین بار تئاتر را در سالن «آوادیس» رشت دیدم و در رشت شخصیت نازنینی به نام دکتر آرسن میناسیان داشتیم، مردی نیکوکار و انسان دوست و... اینها در ناخودآگاه ذهنم بود تا وقتی به طور جدی به طرف تئاتر رفتم و بعد یقیکیان را شناختم. با شناخت اندکی که از یقیکیان بدست آوردم، در

پیام تسلیت

در پی وقوع حادثه تأسف بار سقوط هواپیمای مسافربری TU-154، جاثلیق گارگین دوم رهبر مذهبی ارمنه جهان با ارسال پیام تسلیتی از سوی خویش، کلیسای اجمیازین مقدس و ارمنیان سراسر جهان این فاجعه دردناک را به رهبر معظم انقلاب اسلامی تسلیت گفتند. ایشان در بخشی از پیام خویش از خداوند متعال خواست که ایران و ملت خدا پرست آن را به دور از بلا نهد.

روبرت کوچاریان رئیس جمهور ارمنستان نیز با ارسال پیام تسلیتی برای آقای خاتمی رئیس جمهور کشورمان این مصیبت را به ایشان و خانواده های قربانیان حادثه تسلیت گفتند. در بخشی از این پیام آمده است: با کمال تأسف اطلاع یافتیم که یک فروند هواپیمای

مسافربری در نزدیکی شهر خرم آباد سقوط کرده که در نتیجه آن بیش از ۱۰۰ تن از اتباع جمهوری اسلامی ایران قربانی این فاجعه گشتند. در این شرایط دشوار و تأسف بار به عنوان یک برادر مرا شریک غم خود بدانید.

جناب رئیس جمهور، خواهشمندم تسلیت های بی شائبه اینجانب و ملت ارمنستان را پذیرا باشید. رئیس جمهور ارمنستان در پایان پیام خود خواهان صبر و بردباری برای بازماندگان قربانیان این حادثه شده است.

وزیر دفاع به ارمنستان خواهد رفت

به گزارش خبرگزاری (آرمینفو) ارمنستان، علی شمخانی، وزیر دفاع ایران در سالجاری میلادی از ارمنستان دیدار خواهد کرد. این خبرگزاری به نقل از محمد فرهاد کلینی، سفیر جمهوری اسلامی ایران در ارمنستان افزود: در این سفر چشم انداز همکاری

های نظامی ایران و ارمنستان و راه های گسترش مناسبات دوجانبه بررسی خواهد شد. آقای کلینی گفت: همکاری کشورهای منطقه تأثیرات مثبتی بر امنیت منطقه خواهد گذاشت، وی تأکید نمود که، این همکاری ها باید منافع همه کشورهای منطقه را مد نظر قرار دهد و نباید علیه کشور ثالثی باشد. به گفته وی ایران تصمیم گرفته است تا صدور روآید برای اتباع جمهوری ارمنستان را تسهیل نماید و از همین امروز (۱۶ بهمن) اتباع ارمنستان برای ورود به ایران می توانند در مرز زمینی مغری- نوردوز اقدام به دریافت ویزا نمایند.

آقای (محمد فرهاد کلینی) با اشاره به احداث خط لوله گاز ایران به ارمنستان گفت، مرحله اول اجرای این طرح بستگی به مذاکرات جمهوری ارمنستان و ترکمنستان دارد که، بعد از حصول نتایج این گفتگوها مراحل اجرایی این طرح روندی سریعتر خواهد یافت.

حمایت از ترکیه

(قابیل حسینی) معاون حزب (مساوات) در گفتگو با خبرگزاری ANS جمهوری آذربایجان ضمن محکوم کردن ادامه حضور نظامیان روسیه در پایگاه راداری (قابالا) گفت: (اجاره ۱۰ ساله این پایگاه به روسیه برای امنیت ترکیه خطرناک می باشد). این سیاستمدار مخالف دولت علی اف در ادامه می گوید: (روسیه با استفاده از این پایگاه می تواند علیه ترکیه دست به عملیات جاسوسی نظامی زند. البته این مسئله از دید ترکیه و ناتو مخفی نمی ماند و بالطبع ناتو نیز برای تقویت موقعیت خود در منطقه با توسل جستن به ترکیه اقداماتی را انجام خواهد داد).

(حسینی) در ادامه مصاحبه خود با حمایت از مواضع ترکیه و نیز حضور این کشور در آذربایجان می گوید: (با ادامه حضور روسیه در خاک آذربایجان، ترکیه مجبور خواهد بود یا پایگاهی را در خاک ما اجاره کند و یا اقدام به ساخت پایگاه جدیدی نماید). به اعتقاد (حسینی) با در نظر گرفتن تحولات جدید این احتمال وجود دارد که، همکاری های نظامی آذربایجان و ترکیه دست خوش پاره ای مشکلات گردد.

از سوی دیگر (داداش رضوی) وزیر دفاع اسبق آذربایجان حضور روسیه در پایگاه راداری (قابالا) را عاری از هر گونه تهدید علیه ترکیه ارزیابی کرده می گوید: (این پایگاه با جمع آوری اطلاعات نظامی امنیت جمهوری ما را تضمین می کند و به ما این امکان را می دهد تا از هر گونه آزمایش موشکی در عراق، ایران و هند مطلع شویم).

و اما در ترکیه نشریه (اورتادوغلو) ارگان تشکیلات ملی گرای افراطی (گرگ های خاکستری) طی مقاله ای تحت نام (ما را فروختند) سفر (علی اف) به مسکو را به شدت محکوم کرده و می نویسد: (حیدر علی اف پایگاه راداری (قابالا) را که برای جمهوری آذربایجان اهمیت بسزائی داشت در ازای ۱۱۱ میلیون دلار به روس ها واگذار کرد. این مبلغ می بایست در خلال ۱۰ سال به این کشور داده شود. طبق توافقات انجام گرفته روسیه می تواند تا ۱۵۰۰ سرباز در این پایگاه مستقر نماید. به نوشته این نشریه: (روس ها با استفاده از این پایگاه می توانند تمامی تحرکات هلی کوپترهای ارتش ترکیه و نیز نقل و انتقال ذره پوش ها را به دقت تحت نظر بگیرند و در نهایت اطلاعات نظامی را در اختیار ارمنستان که هم پیمان این کشور است قرار دهند).

ارگان (گرگ های خاکستری) به نقل از (عیسی قنبراف) رهبر حزب مساوات می نویسد: (امضای قرارداد علی اف با روس ها می تواند به روابط خوب این جمهوری با ترکیه و ناتو لطمه وارد سازد).

کتاب جدید

اخیراً دفتر پژوهش های فرهنگی با همکاری مرکز بین المللی گفتگوی تمدن ها از سری کتاب های (از ایران چه می دانم؟) کتابی تحت عنوان (کلیساهای ارمنه ایران، به قلم خانم (لنا ملکمیان) به چاپ رساند. این کتاب در ۱۴ صفحه و شمارگان ۵۱۰۰ و با قیمت ۸۸۰۰ ریال وارد بازار کتاب شده است. هر چند کتاب فوق در خور اهمیت است اما متأسفانه در آن تکرار جملات و پاراگراف ها قدری خواننده را خسته می کند. و در برخی موارد مطالب نوشته شده با یکدیگر تضاد می باشد مثلاً در صفحه ۱۴ (یادآوری می شود که کلیساهای ارمنه ایران همه متعلق به این کلیسا (منظور کلیسای مرسلی ارمنی است - آراکس)

تعلق دارند) و در جایی دیگر می نویسند که، در ایران ارمنه کاتولیک و پروتستان نیز حضور دارند. جهت اطلاع باید بگوئیم که ارمنه کاتولیک و پروتستان هر کدام کلیساهای خاص خود را دارا می باشند. همچنین به نظر می آید، قبل از چاپ، متن کتاب از سوی نویسنده آن بازنگری نشده و به همین دلیل نیز در برخی موارد به لحاظ زمانی مشکلاتی را پدید آورده است، از جمله در صفحه ۲۰ و پس از آن آمده است، (ارمنه برای برگزاری جشن های هزارو هفتصدمین سالگرد پذیرش مسیحیت در ارمنستان آماده می شوند) حال اینکه در زمان چاپ کتاب این جشن ها خاتمه یافته اند.

اما آنچه به اطلاعاتی در مورد کلیساهای مربوط می شود کاملتر است و به هر حال خواننده از مطالعه این کتاب بی فیض نمی ماند. برای مؤلف و دست اندرکاران چاپ این کتاب آرزوی توفیق و نیز دقت بیشتر در چاپ کتاب هایی چنین با ارزش را داریم.

قدم های مثبت

حیدر علی اف رئیس جمهور آذربایجان طی مصاحبه ای اعلام کرد: (وی به همراه روبرت کوچاریان همتای ارمنی اش در صدد خاتمه بخشیدن به مناقشه قره باغ هستند. اما علیرغم تلاش های مستمر آنان این امر هنوز میسر نگردیده است). وی در سخنانی

غیر معمول ضمن مثبت دانستن نقش روسیه در خاتمه این مناقشه چنین اظهار نظر کرده است: (من در سفر اخیر خود به مسکو طی ملاقات با ولادمیر پوتین از وی خواهش کردم تا دریافتن راه حلی برای این بحران قدم های مثبتی بردارد).

قابل ذکر است که، علی اف بارها روسیه را به دلیل آنچه وی آن را حمایت از ارمنستان می نامد مورد نکوهش قرار داده و در عین حال خواستار مشارکت و میانجیگری فعالتر ترکیه و آمریکا در مناقشه قره باغ شده است.

تأثیر منفی

به دلیل شناسائی رسمی قتل عام ارمنیان از سوی فرانسه، وزارت دفاع ترکیه از اجرای قراردادهای نظامی با شرکت های فرانسوی خودداری می کند. اوایل سال گذشته میلادی این وزارتخانه رسماً اعلام کرد که، تمامی قراردادهای با امضاء رسیده با شرکت های فرانسوی ملغی می باشد. طبق یکی از این قراردادها، شرکت فرانسوی Tailes هجده فروند از هواپیماهای شکاری F-16 ترکیه را به دستگاه های مدرن برای عملیات دریائی مجهز می کرد، ارزش این قرارداد ۲۰۰ میلیون دلار برآورد شده بود. «صبح الدین چاخماق اوغلو» وزیر دفاع ترکیه اخیراً طی ملاقات با «آلن ریچارد» همتای فرانسوی خود گفته است، موضع دولت فرانسه در شناسائی قتل عام ارمنیان همواره بر روابط دو کشور تأثیر منفی خواهد گذاشت.

دستور کار

به نوشته روزنامه «ترکیش دیلی نیوز»، «عمر ایزگین» رئیس مجلس ملی ترکیه در دیدار با «میشل پلشا» رئیس جدید گروه دوستی پارلمانی فرانسه - ترکیه گفته است: «بررسی موضوع بحث انگیز قتل عام ارمنیان می بایست در دستور کار محققین و تاریخ دانان قرار گیرد و نه سیاستمداران». «ایزگین» در این ملاقات همچنین گفته است: «این اشتباه است که، به خاطر ادعاهای اینچینی (قتل عام ارمنیان) موضع گیری می شود و بیانیه های سیاسی صادر می گردد. من بر این اعتقادم که نهادهای قانون گذاری با نظر من متفق القول خواهند بود که مباحث اینچینی می بایست در محافل علمی مورد بحث و بررسی قرار گیرد».

به نوشته «ترکیش دیلی نیوز»، «پلشا» نماینده پارلمان فرانسه با این دیدگاه «ایزگین» هم نظر بوده است. (!؟)

جاسوس میت

به گفته یک مقام امنیتی جمهوری ارمنستان، یک شهروند این کشور در تاریخ ۲۶ ژانویه (۶ بهمن) به اتهام جاسوسی برای سازمان اطلاعات و امنیت ترکیه موسوم به MIT (MILLI ISTIHBARAT TESKILATI) دستگیر گردید. این فرد که «مراد بوجولیان» نام دارد متهم است که، اطلاعاتی در خصوص مسائل نظامی - سیاسی و اقتصادی در اختیار ترکیه قرار داده است. وی مدت ها در وزارت امور خارجه ارمنستان مشغول به کار بوده و تحصیلات عالی خود را در رشته شرق شناسی با گرایش «ترک شناسی» به پایان رسانده است. «بوجولیان» بعد از کناره گیری از وزارت امور خارجه ارمنستان مدت ها به کار تجارت با ترکیه مشغول بوده است. وی در ۲۶ ژانویه در حالی که به اصطلاح برای تجارت در نظر داشت از طریق مرز شمالی ارمنستان راهی گرجستان و از آنجا به ترکیه رهسپار گردید، توسط نیروهای امنیتی ارمنستان دستگیر گردید. وی هم اینک تحت بازداشت به سر می برد و قرار است به اتهام «خیانت به کشور» محاکمه گردد.

استقلال مواضع سیاسی

به نوشته نشریه «زرگالو» چاپ باکو، «شیخ الاسلام الله شکور پاشازاده» پیشوای مسلمانان جمهوری آذربایجان و قفقاز به احتمال زیاد از سمت خود استعفاء خواهد داد. «زرگالو» در ادامه این خبر می نویسد: «قرار است پاشازاده» دلیل استعفاءی خود را بیماری اعلام کند. هر چند که وی هم اینک برای درمان در ترکیه بسر می برد اما علت اصلی استعفاءی ایشان به خاطر مخالفت دولت علی اف با عملکرد و استقلال مواضع سیاسی وی می باشد.

قابل ذکر است که پیشوای مذهبی مسلمانان آذربایجان و جاثلیق کارگین دوم رهبر مذهبی ارمنیان جهان توافق کرده اند تا برای هفتمین بار با وساطت و برنامه ریزی پاتریارک آلکسی دوم رهبر مذهبی کلیسای ارتودوکس روسیه بزودی با یکدیگر ملاقات نمایند. قرار است در این ملاقات دو پیشوای مذهبی در مورد مناقشه قره باغ و راه های خاتمه آن به بحث و گفتگو بپردازند.

اعلام آمادگی

به گزارش سایت اینترنتی Pan ARMENIAN-Net، آقای «شافعی» سفیر ایران در مسکو طی مصاحبه ای مطبوعاتی در مسکو گفته است که، دولت های ارمنستان، آذربایجان و قزاقستان اعلام آمادگی کرده اند تا به طرح جدید ایجاد مسیر ترانزیت

حمل کالاموسوم به دالان روسیه - ایران و هند ملحق گردند. به گفته «شافعی» تحقق این طرح می تواند به شکوفائی همکاری های اقتصادی کشورهای منطقه کمک شایانی بنماید. وی در مورد احتمال تشکیل اتحادیه سیاسی میان روسیه، پکن و دهلی نو بعد از ایجاد این دالان چنین اظهار نظر کرد: «برای ایجاد چنین اتحادیه ای، باید راه زیادی پیمود». به گزارش این سایت وی همچنین گفته است، تشکیل این اتحادیه می تواند منجر به شکوفائی منطقه گردد.

واهمه

«ریوکا کوهن» سفیر اسرائیل در گرجستان (که ضمناً سفیر در ارمنستان نیز محسوب می شود) طی گفتگو با خبرنگاران که، در تاریخ ۸ فوریه (۱۹ بهمن) در ایروان برگزار گردید گفت: «قرار است جاثلیق کارگین دوم رهبر مذهبی ارمنیان جهان در ماه مه (اردیبهشت - خرداد) به بیت المقدس سفر کند».

خانم «کوهن» در پاسخ به سؤال خبرنگاری که پرسیده بود، «موضع اسرائیل در خصوص قتل عام ارمنیان چیست؟»، گفت: «ملت و دولت اسرائیل از وقوع این رویداد تأسف بار متأسف هستند، همه جهانیان می بایست وقایع اینچینی را به یاد داشته باشند». علیرغم این سخنان وی از بیان و یکی شمردن کشتار ارمنیان به مثابه هلوکست (نژادکشی) خودداری نمود. «کوهن» در این باره چنین اظهار نظر کرد: «هلوکست پدیده ای خاص و منحصر به فرد است. در این شرایط نمی توان و به هیچ وجه ارزش ندارد تا مورد دیگری را با پدیده هلوکست مقایسه کرد».

روز بعد از مصاحبه سفیر اسرائیل، هوانس هوانسیان رئیس کمیسیون روابط خارجی مجلس ارمنستان با محکوم کردن آن صراحتاً اعلام کرد: «هیچ دیپلمات ارشدی اجازه ندارد سخنان اینچینی ایراد کند». و اما وزارت امور خارجه ارمنستان با ارسال یادداشت اعتراضیه ای برای تل آویو، از موضعگیری سفیر این کشور اظهار نخرسندی کرد. در این یادداشت آمده است: «هر گونه اقدامی به منظور نفی واقعیت قتل عام ارمنیان یا کوچک شمردن آن با هر منطقی که صورت گیرد برای ارمنستان غیر قابل پذیرش می باشد».

یادآوری می شود که بر خلاف دو جمهوری گرجستان و آذربایجان، اسرائیل هنوز در ارمنستان سفارت خانه ندارد و سفیر این کشور در گرجستان مستقر می باشد.

خودداری تل آویو از شناسائی قتل عام ارمنیان و اصولاً نفی این فاجعه به مثابه نژاد کشی و به عبارت دیگر «هلوکست» برای ما ارمنیان قابل درک است. هر چند بسیاری علت این موضع گیری ها را به دلیل همکاری نزدیک نظامی - امنیتی ترکیه و اسرائیل می دانند، اما واقعیت این است که، اسرائیل خود از مطرح شدن واقعه قتل عام ارمنیان واهمه دارد زیرا روشن شدن آن واقعه موضوع همکاری صیوونیست ها در طرح های ضد ارمنی حکومتگران ترکیه را برملا ساخته و ننگی دیگر بر کارنامه سیاه صیوونیسم خواهد افزود.

ملاقات

به گزارش خبرگزاری نوین داپان (کشتی نوح) ارمنستان، قرار است در نشست غیر رسمی روسای جمهوری های مشترک المنافع که در تاریخ ۹ مارس (۱۸ اسفند) در پایتخت قزاقستان برگزار خواهد گردید، حیدر علی اف و روبرت کوچاریان باردیگر با یکدیگر ملاقات کنند. به نوشته جرائد جمهوری آذربایجان، مقامات سیاسی ارمنستان و آذربایجان از هم اینک رایزنی هایی را برای فراهم آوردن مقدمات این دیدار آغاز کرده اند.

انتظار می رود روسای این دو جمهوری در ادامه ملاقات های قبلی خود به منظور یافتن راه حلی برای خاتمه مناقشه قره باغ به گفتگو و تبادل نظر بپردازند.

دموکراسی فرانسوی

زمانی پاریس مهد دموکراسی و آزادی و حمایت از حقوق ستمدیدگان محسوب می شد و نمایندگان مجلس فرانسه آزاداندیش ترین نمایندگان جهان به شمار می آمدند. اما حرکت های چپه هایی چون «میشل پلش» عضو مجلس سنای فرانسه نشان داد که، دموکراسی فرانسوی متغفن شده است.

این عضو سنای فرانسه در مصاحبه با خبرنگاران ترک در آنکارا گفت: «موضع دولت ترکیه در مورد «منوعیت تدریس زبان کردی» را قابل قبول و قابل درک می داند. وی می افزاید: «تدریس زبان های محلی و منطقه ای می تواند حرکت های جدایی طلبانه را تشدید نماید».

«میشل پلش» ضمن بحث در مورد تصویب شناسائی قتل عام ارمنه در سنای فرانسه گفت: «من و دوستانم بسیار سعی کردیم تا جلوی این کار را بگیریم، اما موفق نشدیم». وی دلیل عدم موفقیت خود و دوستانش در این امر را هم حزبی نبودن رئیس جمهور و نخست وزیر کشور متبوعش دانست و افزود: «اکثر نمایندگان سنا تصورات غلطی در مورد ترکیه دارند. و البته ارمنه نیز فعالیت گسترده ای برای تصویب آن داشتند».

در پاسخ به این سؤال خبرنگاران که چرا اتحادیه اروپا حزب کارگران کردستان ترکیه (P.K.K) را در لیست سازمان های تروریستی قرار نداد، «پلش» گفت: «اتحادیه اروپا چنان که خیلی ها فکر می کنند، متحد الکلام نیست. این اتحادیه علیرغم پیشنهاد و تأکید ما حزب کارگران کردستان ترکیه را در لیست تروریست ها قرار نداد. با این حال ما به مبارزه خود در این راه ادامه خواهیم داد».

تکیه گاه

«عمر ایزگین» رئیس مجلس ملی ترکیه در ملاقات با نمایندگان مجلس جمهوری آذربایجان ضمن تأکید مجدد بر برادری دو کشور گفت: «اگر آذربایجان همکاری های نظامی خود با ترکیه را ادامه دهد در آینده به یک کشور قدرتمند منطقه تبدیل خواهد گردید». از سوی دیگر «صفرلی» یکی از نمایندگان مجلس جمهوری آذربایجان ضمن حمایت از همکاری های نظامی با ترکیه گفته است: «باید هر چه زودتر میان سه کشور گرجستان، آذربایجان و ترکیه پیمان نظامی مشترک تشکیل گردد، پیمانی که می تواند تکیه گاهی خوب برای همه کشورهای ترک زبان منطقه باشد».

گسترش روابط

«علی کریملی» رهبر «حزب مردم آذربایجان» در دیدار با سناتور «جک هایگل» عضو کمیسیون سیاست خارجی سنای آمریکا در واشنگتن، گفت: «برای خاتمه مسالمت آمیز مناقشه قره باغ می بایست پایگاه های نظامی روسیه از خاک ارمنستان برچیده شود». چگونگی راه های گسترش روابط دو کشور از مباحث طرفین در این ملاقات بوده است. وی همچنین با «کاترین جونز» مدیر برنامه ریزی وزارت دفاع آمریکا (پنتاگون) در قفقاز آسیای میانه و اوکراین و نیز تنی چند از مدیران ارشد نظامی آمریکا ملاقات هایی را انجام داد. عمده محور این گفتگوها راه های گسترش همکاری نظامی میان جمهوری آذربایجان و آمریکا و از آن جمله آموزش افسران ارتش ملی آذربایجان بوده است.

ابراز خرسندی

«الیزابت جونز» معاون وزیر امور خارجه آمریکا در تاریخ ۲۹ ژانویه (۹ بهمن) برای دیداری چند ساعته از جمهوری آذربایجان، وارد باکو شد. و بلافاصله با حیدر علی اف رئیس جمهور این کشور در خصوص مسائل منطقه ای و روابط دو کشور به گفتگو نشست. به گزارش رسانه های جمهوری آذربایجان، معاون وزیر امور خارجه آمریکا با ابراز خرسندی از لغو مصوبه ۹۰۷ کنگره این کشور که موانعی را پیش روی گسترش روابط با جمهوری آذربایجان پدید آورده بود. اظهار امیدواری کرد که، پس از این روابط دو کشور به مراتب گسترش یابد. «جونز» در این ملاقات همچنین مراتب سپاس و تشکر «جرج

بازنگری

به گزارش کانال NTV تلویزیون ترکیه، وزارت امور خارجه طرح جدیدی را به شورای امنیت این کشور ارائه کرده است که در آن خطوط اصلی سیاست نوین خارجی ترکیه ترسیم گشته است. طبق این طرح، رکن اصلی و تعیین کننده روابط با دیگر کشورها منافع اقتصادی خواهد بود.

به گفته NTV، خطوط اصلی این طرح از سوی شورای امنیت ملی ترکیه مورد پذیرش قرار گرفته است. یادآور می شود در این طرح فهرست اسامی کشورهایی که برقراری و گسترش روابط اقتصادی با آنان در الویت قرار دارد، تهیه شده است که، در صدر آن نام فدراسیون روسیه به چشم می خورد.

در گزارش وزارت امور خارجه ترکیه آمده است، با در نظر گرفتن منافع ملی ترکیه چنانچه با روسیه تضادی پیش آید با در نظر گرفتن منافع اقتصادی می بایست برای آن راه حلی پیدا گردد. در این گزارش همچنین پیش بینی شده است که به احتمال یقین، منافع دو کشور در آسیای میانه و قفقاز رودرروی یکدیگر قرار خواهند گرفت.

قضایات

«دورین هلتسن» نماینده و رئیس هیئت نمایندگی کمیسیون اروپا در ارمنستان و گرجستان طی گفتگو با خبرنگاری غیر رسمی ارمنستان، «آرمینفو» اعلام کرد، «اتحادیه اروپا در نظر دارد تا با استفاده از نفوذ خود بر ترکیه، روابط ترک-ارمنی را بهبود بخشد». به گفته وی، بهبود روابط ایروان-آنکارا به نفع این اتحادیه می باشد و بارها در اجلاس مشورتی وزرای امور خارجه کشورهای عضو شورای اروپا و نیز اتحادیه اروپا این مسئله مورد بحث و گفتگو قرار گرفته است. سفیر اتحادیه اروپا با ابراز خشنودی از تحرکات اخیر در جهت عادی سازی روابط آنکارا-ایروان گفت: «وارطان اوسکانیان وزیر امور خارجه ارمنستان بارها اعلام کرده است که ایروان آماده گفتگو با ترکیه است». به اعتقاد «هلتسن»، «ایروان مواضع خود در خصوص پاره ای از اختلاف نظرات با ترکیه را تعدیل کرده است».

در ادامه این گفتگو نماینده کمیسیون اروپا با ابراز تأسف از ادامه «مواضع خشک» از سوی ترکیه گفت: «در حقیقت ارمنستان در پی فزون خواهی نیست. آنچه من استنباط و قضاوت می کنم این است که ایروان تنها خواستار شناسائی قتل عام از سوی ترکیه است و هیچ چشم داشت و انتظاری در گرفتن غرامت ندارد». وی در پایان گفتگو با اعلام این که، «شواهد تاریخی وجود دارد و باید آن را مورد شناسائی رسمی قرار داد»، بر آمادگی و توانائی اتحادیه اروپا در کمک به این دو کشور برای پیدا کردن راه کاری که مورد توافق طرفین باشد تأکید نمود.

همچون نیویورک

«ولادمیر سدیک» معاون اداره کل صدور روادید مسکو و حومه وابسته به وزارت کشور فدراسیون روسیه در گفتگو با روزنامه «ایزوستیا» گفت: «در مسکو محله های قومی جداگانه ای در حال شکل گیری است درست همچون شهر نیویورک». به گفته وی هم اینک مسکو، در واقع تقلیس و ایروان کوچک خود را دارد، همچنانکه که محلات شانگهای و کابل را در خود جای داده است.

«سدیک» به روزنامه «ایزوستیا» همچنین گفته است: «آذربایجانی ها بازار خواربار مسکو و حومه را تحت کنترل خود دارند، ارمنیان بازار اتومبیل و خدمات مربوط به آن را به خود اختصاص داده اند، اوکراینیها ساخت و ساز و تعمیرات ساختمان ها را قبضه

کرده اند، گرجیها در عرصه واسطه‌گری و افتتاح رستوران به موفقیت‌هایی دست یافته اند، ویتنامی‌ها بازار پوشاک ارزان قیمت را در اختیار دارند، تاتارها در تجارت مواد نفتی فعال هستند و تاجیکها در گاو‌داری حومه مسکو مشغول به کار می‌باشند.

قابل ذکر است که، به دلیل مشکلات و نابسامانی‌های اقتصادی شدید در جمهوری های تازه استقلال یافته صدها هزار تن از شهروندان این جمهوری‌ها برای کسب و کار راهی فدراسیون روسیه و خصوصاً شهر مسکو و حومه آن شده‌اند. این افراد با ارسال بخشی از درآمد خود برای اعضای خانواده، عملاً منبع خوبی برای کسب درآمد ارزی برای کشورهای خود به شمار می‌آیند. گفته می‌شود هم‌اینک بیش از دو میلیون ارمنی در روسیه زندگی می‌کنند که بخشی از این تعداد کارگران مهاجری هستند که طی چند سال اخیر برای کار به این کشور راهی شده‌اند. درآمد این کارگران در مقایسه با کشورهای خود بسیار بالا بوده و آنان توانسته‌اند در مدت چند سال مبالغ چشمگیری را پس‌انداز نمایند.

اولین بار

دولت انگلیس برای اولین بار طی مراسمی که به مناسبت گرامیداشت یادبود قتل عام‌ها (هلوگوست) در این کشور برگزار گردید، از قتل عام ارمنیان نیز نام برد. در مراسمی که در تاریخ ۲۷ ژانویه (۷ بهمن) از سوی وزارت کشور انگلیس در شهر منچستر برگزار گردید یاد و خاطره شهدای قتل عام ارمنیان نیز گرامی داشته شد. در این مراسم نمایندگانی از جامعه ارمنه انگلیس نیز حضور داشتند. قابل ذکر است که در خلال این مراسم تعدادی از بازماندگان قتل عام ارمنه و فرزندان آنان به بازگویی خاطرات و وقایع هولناک آن کشتار پرداختند.

«تیم علمی» تاجران

از قرار چهار نهاد اقتصادی ترکیه یعنی، اتاق تجارت استانبول، اتاق تولیدات، بورس تجاری و اتاق تجارت خارجی توافق کرده‌اند تا یک «تیم علمی» تشکیل دهند که وظیفه آن بررسی و تحقیق در مورد قتل عام ارمنیان خواهد بود.

به گفته «آتالای شاهین اوغلو»، رئیس اتاق تجارت استانبول، «اعضای این «تیم علمی» متشکل از تاریخ دانان، دانشمندان، دیپلمات‌های بازنشسته و دیگر متخصصین وظیفه دارند تا حقایق مربوط به مسئله ارمنی را به اطلاع جهانیان برسانند.» «شاهین اوغلو» می‌گوید: «مسئله ارمنی به مثابه مسئله ای حاد و مهم، پیش روی ترکیه قرار گرفته است. ما بر این عقیده هستیم که نمی‌توان و نباید با این مورد برخوردی احساسی و غیر منطقی داشت بلکه باید با ارائه

اسناد و مدارک در قبال آن اعلام موضع نمود. لذا برای تحقق این امر، ما چهار نهاد تصمیم گرفتیم تا با ارائه کمک‌های مالی و معنوی از تشکیل و فعالیتهای این «تیم علمی» حمایت همه جانبه به عمل آوریم.»

یک ملت، دو دولت؟!

رئیس مجلس ملی ترکیه که، در رأس یک هئیت بلند پایه پارلمانی در تاریخ ۷ فوریه (۱۹ بهمن) برای دیداری ۳ روزه راهی جمهوری آذربایجان شده بود دربدو ورود به فرودگاه باکو به خبرنگاران گفت: «من بار دیگر بر برادری یک ملت واحد که اینک درد و دولت تجلی یافته‌اند تأکید می‌نمایم.»

«ایزگین» در کنفرانس خبری مشترک با «مرتض علی عسکراف» همتای آذربایجانی و میزبان خود در پاسخ به سؤال خبرنگار تلویزیون دولتی ترکیه گفت: «با «علی عسکراف» مفصلاً درباره راه‌های توسعه همکاری‌های سیاسی-اقتصادی مذاکره کردیم.» وی در دیدار با نمایندگان مجلس جمهوری آذربایجان گفت: «تازمانی که مناقشه قره باغ به طور کامل حل و فصل نگردد و ارمنیان «آدم نشوند، ما به هیچ وجه با ارمنستان روابط دو جانبه برقرار نخواهیم کرد، ما تا به حال و بعد از این نیز قبل از هرگونه تصمیم در این زمینه با برادران آذربایجانی خود تشریک مساعی به عمل خواهیم آورد.»

«ایزگین» ضمن اشاره به قراردادهای بسته شده اخیر میان روسیه و جمهوری آذربایجان که در خلال سفر اخیر «حیدرعلی اف» به مسکو به امضاء رسید گفت: «آذربایجان باید قراردادهای مشابهی نیز با ترکیه به امضاء رساند.» وی با ابراز نگرانی از حضور روس‌ها در پایگاه «قالبال» از توافق حیدرعلی اف در واگذاری مجدد آن به

روسیه ابراز ناخشنودی کرد.

مواضع صریح رئیس پارلمان ترکیه در مخالفت با گسترش روابط با ارمنستان بار دیگر نشان داد که، تصمیم اخیر آنکارا در اعطای مجدد روادید سفر برای اتباع جمهوری ارمنستان قبل از آنکه نشانه بهبود روابط با این کشور باشد ابزاری تبلیغاتی برای دولتمردان آنکارا در عرصه بین‌المللی به شمار می‌آید.

قابل ذکر است که «ایزگین» با قرار گرفتن در فهرست تشکیلات افراطی «بوزقورد» (گرگهای خاکستری) به مجلس این کشور راه یافته است.

پیش شرط

«بولنت اجویت» نخست وزیر ترکیه به منظور خنثی کردن اقدامات لابی ارمنیان آمریکا در اقدامی زیرکانه دو روز قبل از سفر به واشنگتن اعلام کرد که، اتباع جمهوری ارمنستان برای سفر به ترکیه می‌توانند در مرزهای ورودی روادید دریافت کنند. چند ماه قبل آنکارا اعلام کرده بود، اتباع ارمنستان برای ورود به این کشور می‌بایست از قبل اقدام به دریافت روادید از سفارتخانه‌های این کشور در تقلیس و یا مسکو نمایند.

در پی این تصمیم آنکارا لابی ارمنیان آمریکا سلسله فعالیت‌هایی را علیه این کشور در مجلس قانون‌گذاری و دیگر نهاد های دولتی این کشور به راه انداخت. اما «اجویت» به منظور خنثی کردن این

فعالیت‌ها در اقدامی به اصطلاح دیپلماتیک تصمیم قبلی دولت خویش را ملغی اعلام کرد.

به نوشته جرائد آنکارا، بوش ضمن ستایش (!؟) از این اقدام از شخص اجویت به خاطر این تصمیم تشکر (!؟) کرده است.

اما جالب است بدانیم که، نخست وزیر ترکیه بلافاصله بعد از بازگشت به آنکارا بار دیگر مواضع خصمانه قبلی خود علیه ارمنستان را مورد تأکید قرار داده اعلام داشت، «ما برای بهبود روابط با ارمنستان چهار شرط داریم». ۱- ارمنستان باید از تکرار اتهام قتل عام ساختگی علیه ترکیه دست بردارد. ۲- قره باغ باید به جمهوری آذربایجان بازپس داده شود. ۳- آوارگان آذربایجانی باید به خانه‌های خود در قره باغ بازگردند. ۴- ارمنستان به منظور ارتباط زمینی جمهوری خود مختار نخجوان با جمهوری آذربایجان باید دالانی را ایجاد کند. تنها با تحقق این شروط است که ما می‌توانیم به بازنگری روابط خود با جمهوری ارمنستان بپردازیم.»

ادامه راه آسالا؟

«حسن اکینجین» معاون حزب «راه راست» درخواست اخیر پاتریارک «مسروپ» موافقیان، اسقف اعظم ارمنیان ترکیه در خصوص لغو قانون مصوب سال ۱۹۳۶ را به شدت محکوم کرد. طبق این قانون ارمنیان بسان بسیاری از اقلیت‌های دینی این کشور اجازه خرید بنا و یا زمین برای ساختن مراکز مذهبی و فرهنگی برای خود را ندارند. همچنین آنان برای مرمت و نگهداری ابنیه تاریخی، مذهبی، فرهنگی با مشکلات عدیده ای روبرو می‌باشند به طوری که دولت ترکیه حتی از نوسازی این مراکز نیز ممانعت به عمل می‌آورد.

معاون حزب «راه راست» ضمن تأیید این قانون گفته است: «ارمنیان ترکیه در صدد تغییر مفاد عهدنامه لوزان می‌باشند.» وی اقدامات پاتریارک «موافقیان» را ادامه راه ناتمام مانده «آسالا» (ارتش سری ارمنی برای آزادی ارمنستان) یعنی آزاد سازی سرزمین‌های اشغالی ارمنستان غربی دانسته است.

«اکینجین» در ادامه سخنان خود چنین اظهار نظر کرده است: «افکار عمومی این صحبت‌ها را از پاتریارک ارمنیان می‌شنود. به اصطلاح دولت از این موضوع بی‌اطلاع است مجلس و نمایندگان از آن چیزی نمی‌دانند، احزاب مخالف دولت نیز هیچ اطلاعی از این موضوع ندارند. اما پاتریارک از این موضوع اطلاع دارد؟! چه اتفاقی در حال وقوع است، آیا اقلیت‌های ترکیه می‌خواهند ارزش‌های ملی ما و زمین‌هایمان را از چنگ ما دریابورند؟»

موضعگیری این سیاستمدار ترک با عکس العمل جوامع ارمنی و یونانی روبرو گردید. و اما در تاریخ ۳ فوریه (۱۴ بهمن) «تانسو چیلر» رهبر حزب «راه راست» و نخست وزیر اسبق این کشور در تماس با «پاتریارک موافقیان» ضمن نادرست دانستن اتهامات معاون خود گفته است: «سخنان «اکینجین» به هیچ وجه نشانگر موضع حزبی ما نیست و من از بابت ایراد این سخنان اظهار تأسف می‌کنم.» به گفته «چیلر» اطلاعیه «اکینجین» از سایت اینترنتی حزب حذف خواهد شد.

ندای بازگشت

«آنزور تاماراشویلی» یکی از نمایندگان مجلس گرجستان در خصوص بازگشت «ترک های مسختی» به منطقه «سامتسخه و جاواختی» گفت: «هرگز هیچ «ترک مسختی» به این منطقه باز نخواهد گشت». به گفته این نماینده، آنان در زمان زندگی در این منطقه به قتل و غارت مشغول بوده اند و حال ندای بازگشت به سرزمین های پدری خود را سر می دهند.

قابل ذکر است که دولت گرجستان در بدو ورود به شورای اروپا متعهد گردید تا سال ۲۰۱۲ میلادی زمینه بازگشت ترک های امسختی را که در بجنوبه جنگ جهانی دوم (۱۹۴۴ م.) به علت همکاری با ارتش ترکیه و آلمان هیتلری به دستور استالین از این منطقه کوچ داده شده بودند، فراهم آورد.

ناحیه مسخت (Meskhet) در جنوب غربی گرجستان در همسایگی منطقه خودمختار آجارتستان، منطقه ارمنی نشین جاواختی و ترکیه قرار دارد. مسخت به مدت سه سده (از قرن ۱۶-۱۹ میلادی) زیر یوغ حکومت عثمانی قرار داشته و به علت اجبار حاکمان عثمانی مردم منطقه ناگزیر به تغییر زبان و فرهنگ گرجی به ترکی شده اند. در اواخر قرن نوزدهم روسیه تزاری در پی جنگ های متوالی مسخت را از تسلط عثمانی خارج و ضمیمه امپراتوری خود کرد. و حال ترکیه در صدد آن است تا بار دیگر با تغییر بافت جمعیتی این منطقه زمینه مناسبی برای نفوذ سیاسی - نظامی خود در منطقه و در نهایت ایجاد دالانی برای اتصال به جمهوری آذربایجان فراهم آورد، مسئله ای که باعث نگرانی جمهوری ارمنستان و نیز ناخرسندی نیروهای ملی گرجستان گشته است. ✓

نگرانی؟!

جمهوری آذربایجان از تصمیم ایران در لغو روادید سفر و تسهیل صدور آن برای اتباع جمهوری ارمنستان به ایران ابراز نگرانی کرد. این نگرانی از آنجا مطرح می گردد که به ادعای مقامات این جمهوری، این امر می تواند به روند خاتمه مناقشه قره باغ لطمه وارد سازد. (!?)

قابل ذکر است که، در جریان سفر اخیر آقای موسوی (لاری) وزیر کشورمان به جمهوری آذربایجان پیشنهاد مشابهی به مقامات این جمهوری ارائه گردیده است. ✓

کاهش کمک

رئیس جمهور آمریکا روز چهارم فوریه (۱۵ بهمن) طرح پیشنهادی ارائه کمک های خارجی برای سال مالی ۲۰۰۳ م. را تقدیم کنگره این کشور کرد. در این طرح مبلغ کمک های اعطایی به جمهوری ارمنستان ۲۳ میلیون دلار در نظر گرفته شده است که در مقایسه با سال های گذشته ۲۱ میلیون دلار کاهش نشان می دهد.

به گفته «برایان اردون» یکی از مسئولین کنگره، سال قبل نیز دولت برای کمک به ارمنستان مبلغ ۷۰ میلیون دلار در نظر گرفته بود که، با مخالفت اعضای کنگره رقم پیشنهادی به ۹۰ میلیون دلار تغییر پیدا کرد. «اردون» اظهار امیدواری کرد، با همکاری های دیگر اعضای کنگره، امسال نیز این مبلغ از ۲۳ میلیون دلار به همان ۹۰ میلیون دلار افزایش پیدا خواهد کرد.

قابل ذکر است، بودجه کمک های اعطایی آمریکا برای کشورهای تازه استقلال یافته از ۷۸۸ میلیون دلار به ۷۵۵ میلیون دلار تقلیل یافته است. یادآوری می شود، واشنگتن مبلغ ۷ میلیون دلار به کمک های اعطایی خود به جمهوری آذربایجان افزوده است و این در حالی است که سه میلیون دلار دیگر برای ارسال کمک های نظامی و مبلغ ۷۵۰ هزار دلار نیز برای آموزش و مانورهای نظامی ارتش این کشور در نظر گرفته شده است. ✓

وخامت حال

به گزارش رسانه های خبری جمهوری آذربایجان وضعیت جسمانی نه چندان خوب «حیدرعلی اف» رئیس جمهور این کشور باعث بروز نگرانی هایی در این کشور گردیده است. وی که هم اکنون برای ادامه درمان در بیمارستان «کلیولند» آمریکا بستری می باشد، یک سال قبل در همین بیمارستان تحت عمل جراحی قرار گرفته بود.

به نوشته نشریه «آزاد لیک»، «الهام علی اف» فرزند رئیس جمهور روز نهم فوریه (۲۰ دی) برای ملاقات با پدرش به طور غیر منتظره راهی آمریکا شد. این نشریه سفر ناگهانی «الهام» را نشانه وضع جسمانی نه چندان خوب «حیدرعلی اف» دانسته است.

شایعه وخامت وضع جسمانی «علی اف» از زمانی قوت گرفت که، وی قرار ملاقات از پیش برنامه ریزی شده خود با «دیک چنی» معاون رئیس جمهور آمریکا را لغو نمود. رئیس جمهور آذربایجان سال قبل تحت عمل جراحی قلب قرار گرفته بود. ✓

دلیلی برای نگرانی وجود ندارد؟!

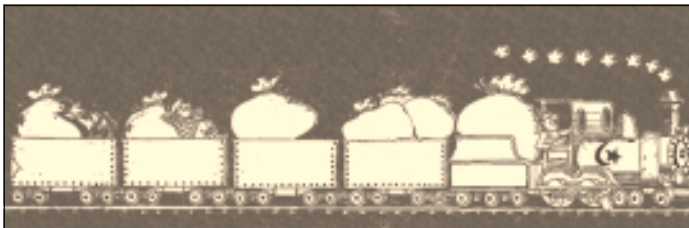
سفر اخیر رئیس جمهور آذربایجان به روسیه از سوی کارشناسان امور سیاسی بسیار مهم ارزیابی شده است. «آندرانیک میهرانیان» مشاور «بوریس یلتسین» رئیس جمهور سابق روسیه در گفتگو با رادیو «آزادی» در این باره گفت: «امضای توافقنامه های نظامی میان «علی اف» و «پوتین» می تواند امنیت ارمنستان و قره باغ را به خطر بیندازد». به گفته میهرانیان، «نوسازی و تقویت نیروی هوایی آذربایجان توسط روسیه، توازن نظامی این کشور با ارمنستان را بر هم می زند و در صورت آغاز مجدد درگیری در قره باغ می تواند برای ارمنستان و قره باغ خطرناک باشد».

و اما روزنامه «ترکیش دیلی نیوز» در شماره ۴ فوریه (۱۵ بهمن) در این باره نوشت: «در محافل دیپلماتیک ترکیه نارضایتی هایی در خصوص قرارداد های امضاء شده علی اف - پوتین به چشم می خورد». اما همانگونه که «نادر دوت» استاد دانشگاه استانبول در مصاحبه تلفنی با رادیو «آزادی» اذعان داشته است، «آنگار دلیلی برای نگرانی ندارد». به گفته این استاد دانشگاه، «حیدرعلی اف سیاستمدار کارگشته ای است. وی در عین حال می تواند هم ورق روسیه را به بازی بگیرد هم ورق ترکیه را. اما در شرایط کنونی روابط این کشور با ترکیه بسیار خوب است و ترکیه هیچ دلیلی برای نگرانی ندارد. زیرا خود ترکیه نیز با روسیه در عرصه نظامی همکاری دارد».

در کنار این نقطه نظرات، «لیلا بات» تحلیلگر نشریه «اکونومیست» دیدگاه دیگری را مطرح می کند. وی در این باره می گوید: «علیرغم روابط روبه گسترش مسکو - باکو، بعید به نظر می رسد که روسیه سیاست خود در منطقه جنوب قفقاز را تغییر دهد لذا این کشور به همکاری های خود با ارمنستان یعنی مهمترین هم پیمان روسیه در قفقاز و آسیای میانه ادامه خواهد داد و اشتباه است که تصور کنیم تغییری در این سیاست پدیدار گشته است. ✓

سیطره اقتصادی

در سایت اینترنتی Pan Armenian.net آمده است که وزرای راه سه کشور ترکیه، آذربایجان و گرجستان در خلال ماه جاری میلادی (فوریه - بهمن - اسفند) در آنکارا با یکدیگر ملاقات خواهند کرد. در این نشست که، توسط وزارت راه ترکیه برنامه ریزی شده است، می بایست در خصوص احداث راه آهن قارص - آخال کالاک (واقع در جنوب غرب گرجستان) گفتگوهای صورت گیرد. ✓

ترکیه با پیشنهاد احداث این خط آهن در صدد است تا با حذف ارمنستان از مسیر ترانزیت کالا از اروپا به آسیای میانه، عملاً سیطره سیاسی - اقتصادی خود بر منطقه را مستحکم نماید. در حالی که، هم اکنون راه آهن قارص - گیومری (شمال غرب ارمنستان و هم مرز ترکیه) بلااستفاده مانده است، ترکیه مصر است تا به جای آن مسیر جدید پیشنهادی خود را احداث نماید. و هر چند حمل کالا از این مسیر بسیار با صرفه و ارزان خواهد بود، اما ترکیه به دلایل خاص سیاسی حاضر شده است بخش عمده هزینه های طرح جدید را که بالغ بر ۸۰۰ میلیون دلار پیش بینی گردیده است خود تأمین نماید، به گزارش این سایت اینترنتی بسیاری از سازمان های بین المللی با این طرح ترکیه مخالفت کرده اند. ✓

تقدردانی

«بوش» رئیس جمهور آمریکا در تاریخ ۲۵ ژانویه (۵ بهمن) با امضای خود رسماً مصوبه ۹۰۷ کنگره این کشور را ملغی کرد. طبق این مصوبه که در سال ۱۹۹۲ م. به تصویب کنگره آمریکا رسیده بود، جمهوری آذربایجان به دلیل محاصره ارمنستان و قره باغ از دریافت کمک های مستقیم مالی دولت آمریکا محروم می گشت. با روی کار آمدن دولت «بوش» و خصوصاً بعد از وقایع ۱۱ سپتامبر آمریکا و در پی آن تحولات منطقه ای و بین المللی کاخ سفید علیرغم ادامه محاصره ارمنستان و قره باغ تصمیم گرفت تا این مصوبه را لغو کند. آگاهان سیاسی معتقدند که این تصمیم «بوش» در پاسخ و به منظور قدردانی از حمایت های «حیدرعلی اف» از سیاست های آمریکا خصوصاً در یورش به افغانستان و هم صدایی با هم پیمانان منطقه ای آن یعنی ترکیه و اسرائیل صورت گرفته است در این حال بد نیست بدانیم که واشنگتن از رقم کمک های اعطایی به جمهوری ارمنستان کاسته و به مبلغ کمک های اعطایی به آذربایجان افزوده است. ✓